

NEPŪNIK

Director și Șefredactor: **Wasserstrom Sándor****REVISTA EVREIASCĂ**Redactor responsabil: **Leitner Zoltán**

A kormány krizantémjai...

Vigaszunk a nagy gyászban

Dr I. Niemióver, Románia nagyrabbi-ját veszítettük el ezen a héten. Jelentőségét, pályafutását, halálának körülményeit, temetését lapunk más helyén méltatjuk. Ezúttal arról emlékezünk meg, éppen az ő halálával kapcsolatosan is, hogy a zsidó nép hallatlan nagy tragédiájának ugylát-szik velejárója, hogy amint egy-egy kimagasló egyéniség kidől az élők sorából, nem találunk megfelelő horizontu és képességű utódot. Áll ez a tétel, ha valamelyik nagy hitközség rabbija hunyja be örök álmra szemét, igaz ez akkor is, amikor Freud vagy Neuman professzorokat paréntáljuk.

Nincsen utánpótlás! Ha elgondolkozunk ezen a tényen, akkor mindenekelőtt annak tudhatjuk ezt be, hogy ezeknek a nagy zsidó vezéreknél halála túl korai időszakban következik be. Ezek a nagy zsidók jobban reagálnak a zsidóüldözésekre, mint közönséges halandók. Ez érthető is! Hiszen a gyámoltalan, kétségbeesett tömegek a vezető zsidó férfiakra meresztik rémülettől tágranyított szemeiket, s tőlük várnak segítséget. De a történések annyira tudimensionáltak, hogy ezek a vezetésre predesztináltak rég nem tudnak segíteni. Vagy ha igen, nem olyan mértékben, ahogy azt zsidó szívük parancsolná. És ezért a tehetetlenség, szívet emésztő, lelket örlő, idegeket összeroppantó révületében a nagy emberek életereje folyton csökken, önmagát emészti és korai halálukat idézi elő. S amikor relative korai haláluk bekövetkezik, akkor még nem áll ott a méltó utód, hogy folytassa a nagy munkát és ott álljon a széjjelszórt nyáj élén. Már azért is tétovázna a megüresedett hely elfoglalásával, mert érzik és tudják, hogy a folyamatot, a zsidóság csökkenő életenergiájának serkentését nem merik vállalni és nem is vállalhatják nyugodt szívvel és tudattal.

Ezért történik azután, hogy amikor a világ zsidósága arról értesül, hogy gererebbe, meg a többi zsidó vezetőknek halálhíre nem felel meg a tényeknek, akkor megkönnyebbülten fellélekzik. Mert nem bírják a lázas és egymást gyorsan követő, eseményekben gazdag történelmi idők sodrását. Viszont az egyes kuszált és jobb hírek nem tudják eléggé csökkenteni azt a fájdalmat, amit a nagy férfiak halála okoz a zsidó milliók szívében.

A romániai nagyrabbi halálának és temetésének van két mozzanata, ami az elmondottakon felül is elgondolkoztató. Az egyik: hogy ez a nagy férfiú utód nélkül halt meg. Koporsóját nem követte senki más hozzátartozó, mint egyedül maradt özvegye. Fiu nem mondott utána kaddist, ro-

kon nem enyhíti a fájdalmat. Ebben a nagy zsidó közösségben, amely együttesen a romániai csaknem egymilliónyi zsidóságot teszi, egyetlen ember sincs, aki rokona lett volna a megboldogult férfinak. Talán az a vigasztaló, hogy gyermekeinek tarthatja magát az egész romániai zsidóság, amelyért évtizedeken át annyit harcolt a zsidóság javára és jobb jövője érdekében.

A másik momentum: a miniszterek részvétele a temetésen és a kormány virágai. Valamikor régen ilyen egy-egy zsidó ujság olyképen kommentálta az ilyen eseményt, mint az asszimiláció vívmányát. Mintha azt mondták volna, hogy milyen sokra is vittük mi zsidók, hogy egy nagyrabbi koporsóját miniszterek, egy állam legfőbb tényezői követik. Mi nem ebből a szempontból méltatjuk ezt az eseményt. Mi azt látjuk ebből, hogy a román kormány férfiai tulteszik magukat azon, hogy Középeurópában ma nem szokás zsidó rabbik temetésén résztvenni. Hála és kö-

szönet jár dr Zigre Nicolae kultuszminiszternek és Marinescu tábornok miniszternek, hogy nem hagyták befolyásoltatni magukat a korszellemtől, meg attól, hogy egy nagy „kultúr nép”, mint amilyen a német, miképen bánik ma az élő és halott zsidókkal.

Jellemző dr Zigre Miklós kultuszminiszter emelkedett és valóban nyugateurópai mentalitására, hogy ezt megtette, de akik őt ismerik, tudják, hogy mindenkor ez az emelkedett szellem töltötte be lényét és most alkalmat talált arra, hogy erről a telülemelkedésről ország-világ előtt dokumentummal szolgáljon. És külön öröm nekünk erdélyieknek, sőt szűkebb pátriánk-nak, Nagyváradnak, hogy ezt a kiváló férfit mi adtuk az országnak. Az a virág, amit a kormány a koporsóra küldött dr Niemióver grandrabbinak, szólott közvetlenül neki, de az őszi krizantém illata széjjel terjed az egész országra és a megkönynyebbülés hangulatát varázsolja a zsidó tömegekre.

A nagy szorongatás idején, amikor zsidó százezrek vándorbottal kezükben a szó legszorosabb értelmében az országutak vándorai lettek Középeurópában, nekünk büszke tudat, hogy Romániában miniszterek követik egy halott rabbi koporsóját. Erre büszkének lehetnek a romániai zsidók és még büszkébbek — a románok.

Elfogták a müncheni merénylet tettesét

Többheti nyomozás után a német rendőrség elfogta a müncheni merénylet tettesét George Elser 36 éves mechanikus személyében. Ezzel az elfogással megdőlt az a feltevés, amely szerint maga a német kormány inscenálta volna a merényletet. Viszont ez azt is bizonyítja, hogy habár egyetlen zsidó sem rajong a mai rendszerért, mégsem hajlandó kalandos terveket is megvalósítani, csak hogy a vezetők eltűnjenek azokról a helyekről, amelyet betöltöttek. A német hivatalos jelentés részletesen ismerteti George Elser vallomását, amelyből kiderül, hogy a mechanikus

többheti alapos munkával készítette elő a Bürgerbrau pincében a merényletet, amely — csodálatos véletlen folytán — nem sikerült.

A zsidóság számára megnyugtató, hogy a németek nem kerestek zsidó bűnbakot és hogy a zsidóság — ami természetes is — távol állott ettől a merénylettől. Viszont a merénylet fényt vet arra a tényre, hogy olyan elégedetlenek is vannak a Harmadik Birodalomban, akik ennyire elragadtatják magukat. Azt, hogy ki, vagy kik állanak a merénylet mögött, a német titkos rendőrség most igyekszik kideríteni.

Nagyfontosságú tárgyalásokat folytat a Jewish Agency az angol és francia kormányokkal

London. A Jewish Agency megbízásából dr Nahum Goldman, a zsidóság népszövetségi megbízottja a napokban nagyfontosságú tárgyalásokat folytatott Párisban és Londonban a politikai élet vezető köreivel. Zsidó mérvadó körökben igen nagy fontosságot tulajdonítanak dr Goldman tárgyalásainak és úgy vélik, hogy

ezek a megbeszélések hozzátartoznak azokhoz a nagyszabású tervekhez, amelyet a Jewish Agency dolgozott ki a zsidóság palesztinai telepítésére vonatkozólag, valamint az európai zsidóság helyzetének feljavítása érdekében. A londoni és párisi tárgyalások után a kiváló zsidó politikus visszatért Genfbe.

Dr. I. NIEMIROVER GRANDRABBI HALÁLA

Amikor meghal valaki, akkor mi emberek, akár szóban, akár írásban, rendszerint elővesszük szótárunkból a szuperlatívuszokat és ráaggatunk gyakran olyan dicsérő jelzőket az elhunytakra, hogy amikor valóban egy kiválóság dől ki az élők sorából, ráeszmélünk arra, hogy minden szó es minden jelző tulontul elkoptatott.

Igy vagyunk most is, amikor Niemirover grandrabbi haláláról kell megírjuk fájdalmas parentációnkat. Mit tudjunk mi inni, a romániai zsidóságnak erről a hatalmas oszlopáról, elismert vezérééről, amikor újból írásihoz kellene nyuljunk, amelyek sokszor hamisan csengenek? De mert az elhunyt nagyrabbi a romániai zsidóságnak, a kormányhatóságok által is elismert feje és koronája hullott porba, a zsidóság egyetlen szenátusi képviselője, — még életében sem szerette az ürességeket, a hányaveti szavakat, azért legyünk méltóak hozzá a gyászban és hagyjuk a írásokat. Amugy is tudja minden egyes zsidója a mi nagy országos közösségünknek, hogy amikor bármely részén az országnak, egy hitközségnek, közületnek, intézménynek ügyes-bajos elintéznivalója volt, akkor mint végső segítség, mint legfőbb faktor: megjelent előttük a grandrabbi imponáns alakja és hozzáfordultak, hogy megértést és segítséget találjanak. És az elhunyt nagy zsidó férfi nemcsak tudott, hanem akart is segíteni. Nem volt olyan nagyszabású megmozdulás az utóbbi évtizedekben, amelynek élén ne őt láttuk volna, a zsidóság hivatott nagy vezérét és köztiszteltetben álló egyéniségét.

Niemirover főrabbi szilárd pont volt, akár hogy és akármire is imbolygott a romániai zsidóság viharvert hajója. Fáklya, amely messzire világított. Aki ismeri az ókirályságbeli zsidóság belső strukturáját, aki tudja, hogy ennek a zsidóságnak a késői emancipáció és a zsidó nemzeti felbuzdulás korszakában mennyi divergáló erő kiegyenlítését kellett elvégezze az elhunyt nagy férfi, az tudja csak értékelni munkásságát és páratlan diplomáciáját, amely mindenkor megnyilvánult. Akkor is, amikor belső egyenlenség és négy ország-rész különféle zsidóinak egyékvácsolásáról volt szó, akkor is, amikor a legfelsőbb kormányzati faktoroknál kellett a zsidóság ügyéért sikra szállni.

Utolsó napja, mintha szimbóluma lett volna egész életének. Délután dr. Zigre Miklós kultuszminiszternél járt, bizonyára nagyfontosságú ügyben. És mert péntek volt, onnan a templomba sietett. A szép nagy Corall-templomba, ahol ezek figyelték szavait és külső exteriörjében is reprezentálta a romániai zsidó egyházfőt. Azután jött az este és olvasott, mint „a jó pap, aki holtig tanul”. Aztán jött a nyugalmas éjszaka és a beteg főrabbi csendben harcolt az éj homályában a halállal.

És ő, akit soha senki nem győzött le, most legyőzte az ember legnagyobb ellensége, — a Halál angyala. Mikorra megvirradt, megdöbben, sápadtan tudta meg a főváros százezres zsidósága, hogy Niemirover grandrabbi, szenátor, a romániai zsidóság nagy vezére itthagyt bennünket és örökre eltávozott az élők sorából.

Nem kongó üres szavak, amikor azt mondjuk, hogy pótolhatatlan a veszteség, amely bennünket ért. Ki lesz az, akit ennyire becsülnék és tisztelnék a zsidó százazrek a Dnyesztortól a Körösvölgyéig? Ki lesz az, aki mindentelé possibilis és közszeretben álló? Csak ezután fogjuk majd megtudni, hogy ki volt nekünk és akkor fogjuk majd csak felmérni azt a nagy veszteséget, amelyet halála okozott a nyolcszáz ezer főnyi zsidóságnak. Az egész világ részvéte kísérté utolsó útjára és emléke örökké élni fog a zsidó szivekben!

DR. I. NIEMIROVER GRANDRABBI ÉLETPÁLYÁJA.

Dr Niemirover 1871-ben született Galiciában, de már korán Romániába került. A jesiván keresztül jutott el a németországi modern rabbinevelő intézetig, amely a haladott világi tudás mellett sértetlenül őrizte meg a régi zsidó tradíciókat.

Teológiai tanulmányait a Hildesheimer szemináriumban végezte, az egyetemen pedig ama idők kimagasló zsidó filozófusát, Moritz Lazarust hallgatta.

Fiatalon kapcsolódott be a cionizmus mozgalmaiba, miután szűkebb otthonában már megismerte volt a „Chowewe Cion” révén a zsidó népi mozgalom jelentőségét a keleti zsidóság érzelmi és megélhetési igényeinek szempontjából. A herzli cionizmus tágabb horizontot mutatott a fiatal

diáknak, aki iskolai tanulmányainak elvégzése után rabbi állást vállalt Iași-ban, ahol akkor — 1899-ben — még nem sokkal jobb társadalmi és jogi állapotban éltek a zsidók, mint a szomszédos Oroszországban. A fiatal pap kétirányú munkát vállalt: segíteni a hazai zsidóság állapotán, emelni kulturnívóját, megszerezni számára az állampolgár jogait. Másik maga elé tűzött feladata volt: megszerezni Erec Jiszraelt a zsidók számára. Megszervezte a romániai cionista organizációt, amelynek hosszú éveken át elnöke volt. A cionista világszervezetben mindenkor a Weizmann Chajim programjában látta a jelen problémák gyakorlati megoldásának legmegfelelőbb lehetőségeit. Nagyvonalú egyénisége a moldovai városból is kimagaslott írásai révén, amelyek a külföld héber és német cionista lapjaiban jelentek meg.

1913-ban dr Niemirovert a bukaresti spanyol zsidó hitközség hívta meg a rabbinateusi székbe, ahol nyolc éven át lelkipásztorkodott. A fővárosban nagyobb alkalma volt egy szélesebb alapokra fektetett fölvilágosító munka lefolytatására. Tekintélye és befolyása napról-napra emelkedett és amikor a főváros nagy hitközségének főrabbinátusi állása megüresedett, dr Niemirovert választották meg egyhangulag.

Munkái közül legtöbbet olvassák a „Chászidizmus és caddikizmusról” írott könyvét, amit a kritika fölötté dicséretesnek ítélt. Polemikus munkássága, a „Judaizmus erkölcsé” a zsidó erkölcsstan egyik legrendszeresebb és legalaposabb ilyen-szerű műve.

Zsidó kulturális munkát és hasznos közjóléti tevékenységet fejtett ki, mint a Bnei Brit országos elnöke. 1926 óta a szenátusban képviselte Románia zsidóságának érdekeit méltósággal és a zsidó nép iránt érzett határtalan szeretettel.

Dr Niemirover hosszú évek óta betegeskedett, de acélos akaratereje és munkabírása megtudott birkózni a kórsággal. Élete utolsó napjáig dolgozott.

Dr I. Niemirover grandrabbi életének jellemző epizódjairól lapunk legközelebbi számában fogunk megemlékezni, hogy ezzel is méltóképpen áldozzunk a nagy vezéregyéniség emlékének.

A FŐRABBI TEMETÉSE.

București egész zsidóságának osztatlan részvéte mellett helyezték örök nyugalomra Niemirover főrabbit, a zsidó felekezet szenátusi képviselőjét. A temetés tartama alatt a Sft. Vinerea és a környező utcákban a forgalmat leállították, a Sft

(Folytatás a 11-ik oldalon.)

Bécs — zsidók nélkül

Valami szubtilis megérzés azt diktálja nekünk, hogy az összes németországi zsidók közül a bécsiek a legszerencsésebbek. A régi Németország határain belül még a legjobb világban is volt valami, ami elválasztotta a zsidókat a németektől, főleg a poroszoktól. Létezett egy néma antiszemitizmus, egy ki nem mondott és ki nem hangsúlyozott animozitás. De Bécsben! Ebben a csodás, kedélyes, drága szép városban a zsidókat szerették. És a zsidók csodálatosan ragaszkodtak ehhez a városhoz. Ami meleg kedély van a zsidóban, párosul a bécsi benszülöttnel meleg szívéhez és a régi császári Wien, az európai élet egyik tudományos, irodalmi, művészeti és gazdasági centruma volt.

Bécs hozzánk is közel állott. Hegyeshalomtól keletre, egészen le Konstantinápolyig és fenn északon Rigáig, minden zsidó otthon érezte magát Bécsben. És most két ellentétes hír érkezik ebből az egykori csoda-városból. Az egyik hír szerint Birckel körzetvezető, — a Daily Herald írja, — felszólította a bécsi zsidókat, hogy önként jelentkezzenek katonai szolgálataira. Azt is tudni véli a londoni újság, hogy eddig 3000 zsidó tett eleget a felhívásnak.

A másik hír szerint rendelet jelent meg, amely szerint 1940 március 15-ig minden zsidónak el kell költözni Bécsből és zsidómentes kell legyen a régi világ- város, ahol 200.000 zsidó élt a boldog időkben. Eszünkbe jut Hugó Bettauernek „Die Stadt ohne Juden” című könyve, a mely leírja, hogy miképpen nézne ki egy világ- város zsidók nélkül. Bettauernek ez a regénye annak idején örült fantaszta- tikumnak tetszett és most ez a hihetetlen és lehetetlen elképzelés a megvalósulás felé halad. Egy város zsidók nélkül...

LEITNER ZOLTÁN

Käthe megcsalta férjét...

— Veled megyek! — mondotta az asszony, — veled megyek és az elhatározásomat nem másítom meg.

— De Käthe — mondotta a férj a Tauenzienstrasse 17 alatt egy ködös novemberi este, a harmademeleti háromszobás polgári lakásban, — nem egyezem bele, hogy ebben a kecskes kalandban Te is részt vegyél. Nekem menekülnöm kell, mert a Gestapo minden percben eljőhet és akkor nem kerülhetem el a dachau internálótáborba. Te árja vagy Käthe, neked szabad a világ, elváltunk két hét előtt s akkor én elindulok új hazát keresni s ha lesz még valaha emberibb világ, akkor újra együtt leszünk. Talán majd utánam jössz, vagy én jövök még vissza — és mélyet sóhajtott Erich Felzhammer ruhanagykereskedő a Kurfürstendammtól. Talán mi is boldogan fogunk még egyszer élni... talán... talán...

Käthe, Kommerzienrath Blaske Johann leány, a szőke árja asszony mélyet sóhajtott. Eszébe jutott az a sok gyűlölet, amely körülveszi őt is ama bizonyos március óta. Felközlött lelki szemei előtt fivére arca, aki régen benne van a párban és csak a legnagyobb megerőltetésekkel tudja csak elérni, hogy ne tudják meg azt a „bűnt”, hogy huga egy zsidónak a felesége. Käthe Blaske nagyon küzdött magával. Elvégre mit nyújtott neki Erich? Polgári jólétet és sok-sok gyengéd figyelmességet. Szerették egymást,

A fűkőr bókol Önnek!

Nem csoda! Mert a NIVEA által kezelt bőr friss és fiatalos marad. A fiatalos kinézés nem a kortól függ, hanem a gondos bőrápolástól. NIVEA elősegíti bőre ellenállóképességét és friss üdeségét.

csodás lehet az olvasóknak és nézőknek, de milyen irtózatos tragédia azoknak a zsidóknak, akiknek el kell hagyni Bécsot.

Ellentmond a két híradás, de lehet, hogy a végén mindkettő igaz. Aki katonára, az mehet a lövészárkba elpusztulni, aki meg nem, az éhenhalhat Lublinban. Ha csak, ha csak... 1940 márciusáig nem történik valami, ami megváltoztatja az egész tervet — a zsidók javára.

A palesztinai ipar átállítása...

Palesztina kapui ha nincsenek is kitarva a bevándorlók előtt, de azért Mose Shertok bejelentése szerint is 40.000 ember jutott be egy év alatt az országba. És most újabb 3000 certifikátot is ki adtak üldözött zsidó testvéreinknek, hogy eljuthassanak a vágyott országba.

Shertok szerint egyébként a Jewish

Agencynek sok pénzre van szüksége, hogy a telepeket és a szükséges közmunkákat finanszírozni lehessen. Ettől függetlenül, a palesztinai iparnak sok nehézséggel kell megküzdeni, viszont hatalmas lehetőségek is vannak, amelyeket ki kell használni. Most nincsen külföldi konkurrenciája a palesztinai iparnak és kitünő lehetőségek vannak vegyes mezőgazdaság fejlesztésére.

A belső rend és nyugalom helyreállításával, a palesztinai ipar különösen a vegy- cikkek gyártásánál hatalmas nagy fejlődés előtt áll. Különösen nagy mértékben emelkedett a Holt-tengerből kiaknázott ásványi sók és kálium termelése, továbbá a klórszoda, maró kálium, magnéziumsók és hasonló vegy- cikkek előállítását. Nagy mennyiségben gyártják az acetont alkotó elemeket is, amelyeket különféle robbanóanyagok és lőszer- előállításához használnak. Ezeket a termé- keket, Angliába és Franciaországba szállít- ják.

Ezzel kapcsolatban újból megírjuk, hogy

ezt nem tagadja le önmaga előtt sem; és azt sem, hogy nem csupán azért ment feleségül Erich-hez, mert apja az infláció idején elszegényedett, hanem azért is, mert Erich igazán jó volt mindig hozzá. Nem járt a Bierhallékba, nem élte azt az életet, amit az igazi németek annyira szeretnek. Nem voltak „elvei”, de miért is lettek volna? Csak apjától örökölt üzletét vezette szolidan az előkelő West legszebb helyén, a Kurfürstendammon és üzletén kívül nem érdekelté más, minthogy minél több kényelmet és minél nagyobb gondtalanságot biztosítson feleségének, Käthe asszonynak.

Erich most nagyon törődnie látszott. Elvégre nem kicsiség, hogy negyven éves korban itt kell hagyni mindent. A kényelmes lakást, a szépen berendezett üzletet, az esütőket (a víziróba ott állanak a tenniszbojningságok győzelmi felvénei, szobrok és plakettek) és elindulni a zsebben tíz márkával — új életet kezdeni. Igaz, hogy üzletébe minden nap azzal megy be, hogy nem bírja tovább. A párt bizalmi sem hagyja hátra, már évek óta. Vagyona csaknem negyedére csökkent eddig is, de azért még bírják így egyszerűen, cseléd nélkül, szórakozások híján. Új ruhát már évek óta nem csináltatott és ha elment, akkor is legfeljebb három havonként egyszer, amikor a Kulturbund-ban van előadás. De az sem elégíti ki, nem nyújt még pillanatnyi megnyugvást sem. Talán Käthe az egyedüli, aki megnyugtató, bár... ő is szokott nyugtalan és révedező lenni. Nem is érti — meredt maga elé Erich, ebben a sors- döntő órában, — miért van az, hogy ha Käthe néha elmegy, nem mondja meg hova és amikor

visszajön, kipirult, szórakozott és fájdalmas arckife- jezése van...

A társalgást, amely a férj és feleség között le- folyt, sokáig kínos csend követte. Egyik sem beszélt. Mindegyik saját gondolataival volt elfoglalva.

— Maradj itt Käthe — kezdte el a beszélgetést újra a férj, maradj itt, bár nekem új rosszabb lesz, de neked jobb és én szeretlek annyira, hogy ebből téged nézlek.

— Erichem, ne beszéljünk most erről. Holnap adod át ugyanis az üzletet az új tulajdonosoknak, ezért vagy most ideges. Azután majd beszélgetünk még erről és alszunk is rá egyet...

Két hét múlva Erich Felzhammer és felesége el- indultak az Anhalter pályaudvarról a svájci határ felé. Nem volt egyebük, mint néhány bőrönd, a vas- uti jegyek és az a néhány ezer márká. Erich nagyon izgatott volt, Käthe viszont nyugodt. Erich könnye- ket morzsolott szeméből, Käthe meg kinézett az abla- kon, amint elshant a D. vonat a szomorú, sivár, ne- met földek között. Senkivel nem beszéltek, hiszen elfoglalta őket a maguk gondolatvilága. Hiszen nem tudták, mit hoz a holnap, de Erichet az a tudat é- itette, hogy Käthe szereti. Még az sem nyugtalanította, hogy utazásuk előtt két nappal az SA-ban levő báty- jával is sokáig beszélgetett a felesége. Elvégre bucsu- zott tőle, amit nem vehetett rossz néven. Ki tudja, mikor lájlik egymást viszont? Nem is kérdezte, ho- mit beszéltek, úgy vélte, hogy a sógora is örül tá- vozásuknak.

A svájci határ előtti állomáson leszálltak. Igazol-

a Holt-tenger kitermelése legalább százezer munkásnak adna kenyeret, ha intenzíven üzembeállítanák az összes erőket és a kitermelés teljes erővel folyna. Eddig különféle megfontolások megakadályozták a termelés teljes kihasználását, utjában állottak ennek az angol Chemical Trust-nek az üzlet politikája is, de most a háború új ritmust diktál ennél is és bizonyos, hogy többet fog eredményezni a Holt-tenger, mintha tíz aranybányája volna Palesztinának. A modern korban egyes vegyszerek még az aranyból is többet érnek...

A pesti fecsegők...

Két hatalmas magyarországi lap szűnt meg az utóbbi hetekben. Először a kilencvenéves, történelmi tradíciókkal terhes „Pesti Napló” és most beszüntette megjelenését a harminc éves „Az Est” is. Kolumbnak lehetne írni ezekről az újságokról. Mit jelentettek egy épülő és a civilizáció útjára lépett, feltörekvő ország kulturális fellendülésében. A „Pesti Napló” jelentette a komoly, érett publicisztikát, az „Az Est” a legmodernebb bulvár lapierjesztést, amely klasszikus tökéletességet ért el. A gyorsaság, a megbízhatóság és élénkség voltak ismerveinek ennek a lapnak, amely egészen új lendületet adott a magyar publicisztikában. Két zsidó zseniális újságírónak, illetőleg tehetséges üzletembernek ötlete gyümölcsöző volt e két lapban, a Miklós Andoré és Sebestyén Arnoldé. Ők már meghaltak, de lapjuk túlélte őket. Most aztán emlékké vált az „Az Est” jellegzetes hosszú „E” betűje, rövid egyhasábos vezércikke, nagyszerű tipografizálása és odatarozott a magyar globushoz a rikancsok nyújtott csatakiáltása is. Amint déltájt egész Budapest visszhangzott ettől a szótól, az E-e-e-est és villamosokon, autókon, kávéházakban, uccán rengeteg ember kezében ott volt a jólértesült déli nagy lap.

Most megszűnt ez a lap és a későbbi korok kutatójának ezt is át kell majd a bekötött példányokban olvasnia, ha tudni akarja, mi volt ez a harminc év — az „Az Est” tükrén keresztül.

E két nagy lap helyett jellemzően most nem más újságot fognak olvasni Magyarországon, sőt óvakodni fognak még

attól is, hogy beszéljenek. Mert a „fecsegők” ellen szigorú rendszabályokat hoztak és a különböző lapokban között „fecsegők” nagyrésze zsidó, amiből az antiszemita közvélemény arra következett, hogy a zsidók többet „fecsegnek” felelőtlen híreket, mint mások. Holott ha a budai és angyalföldi kiskocsmákban a nyilasokról fecsegnek, akkor a megfigyelő detektívek és titkos megbízottak nem lépnek fel oly erélyesen, mintha egy munkanélkülivé vált elkéseredett zsidó ügynök valóban csak „fecseg” egy körüti kávéházban. Mit érhetnek ezek?

Szegény rojtosnadrágu, félretaposott sarku zsidók, akiknek csak egy kis szén, vagy fa kellene a kályhájukba, hogy gyermekeik meg ne fagyjanak, meg egy kis kenyér, hogy tovább élhessenek, ezeket hiába kiáltják ki közveszélyes „fecsegőknek”, meg másnévre keresztelt „rémhírterjesztőknek”, mi bátran állítjuk: ártatlanok. Nem ártanak a légynek sem. Csak arra jók, hogy a zsidók elleni hangulatot fokozzák velük. Szerény véleményünk szerint egy körüti kávéházbéli zsidó „duma” ártatlanabb, mint egy felémelt kar, amely a Zuglóban „Bátorság”-gal köszön.

De végül mégis jó, ha a pesti zsidók szót fogadnak a plakátoknak, amelyek így kezdődnek: „Ne fecsegj!”

Szerelmi dráma Munkácson

Munkács városát eddig minden mással asszociáltuk, csak szerelmi drámával kapcsolatosan nem. A chasszidizmus végvára boldogemlékü Spira Lázár főrabbi városa, a nagy viták és szellemi harcok központja. A szegénység városa, a raffinált üzletkötések tuszkulánuma és még sok más irunk és tudunk róla, csak — szerelmi drámával nem igen szerepelt eddig a krónikákban. Most azonban megtörtént talán az első nagy „szerelmi dráma” és ha szigorúan vallásos szemmel nézzük a dolgokat, akkor azt kell mondjuk, hogy nincsen benne „megrendítő”, mert öngyilkosságot elkövetni „még akkor sem” szabad, ha valaki „halálosan” szerelmes. Különbösen is ezt a szót „szerelem” még mindég degradált fogalomnak tartja a vallásos zsidóság, amiből drámát csinálni legalább is exaltációt tételez fel.

Nem novella-nevek szerepelnek ebben a drámában, amelyeket dufantáziájú író agyában születtek meg, hanem egyszerű zsidó nevek, amelyeket cégtáblákon szoktunk olvasni, vagy Jahrzeit táblákon, de nem szerelmi drámák újsághireiben. Weisz Izidorné az asszony neve, aki leánykorában szerette már Sternbach Adolfot, egy munkácsi textilcég beltagját. A fiatal Sternbach Palesztinába vándorolt, mert felejteni akart, mert a leány szülei elletették a házasságot. Ugyátszik, hogy a távolság sem tudta legyőzni a nagy szenvedélyt, mert Sternbach visszajött Munkácsra. Közben a leány férjhez ment. Házassága valószínűleg nem volt boldog, mert amikor Sternbach visszajött, találkoztak és bizonyára megállapították, hogy nem tudnak egymás nélkül élni. Mi tiszteljük ezt az érzést, nem úgy, mint sok elfoglalt zsidó apa, aki ok nélkül ellenzi gyermekei boldogságát, mert talán a fiu vagy a leány szegény. Nem mindég csak a pénz, ami az öregek szerint „boldogít”. Weisz Izidorné is el volt látva dúsan anyagiakkal és mégis boldogtalan volt. Bizonyára ezért gondoltak mindketten arra, hogy elfuserált életüket nem tudják már reparálni és csak a halál tud pontot tenni erre a tragédiára. És a fiu agyonlőtte szerelmesét, azután önmaga is a halálba ment. Most már meg van a szomorú elégtételük a szegény asszony szüleinek. Terüük sikerült. Nem lett Sternbachné a leányuk. Férjhezadtak az építési vállalkozóhoz, aki különben nagyon derék ember lehet, de az asszony mégsem szerette. „Konveniólt” a házasság, iróasztalnál kötötték meg, mert olyan „smönca”, mint a szerelem, nem szokott bizonyos köröket megíngatni elhatározásukban.

Ha cikkünk elején azt írtuk, hogy Weisz Izidorné nem régeny, vagy novella-név, azért mégis memento kell legyen azoknak a szülőknek, akik ellenzik, főleg anyagi okokból, hogy gyermekük azé legyen, akit szeretnek. Nem holtbiztos, hogy a szerelmi házasságok boldogak, de utjába állani ilyen és hasonló tragédiákhoz vezet. Inkább olvassuk továbbra is Weisz Izidorné nevet, egy jótékonyági tea megjelenést asszonyai sorában, vagy legrosszabb esetben egy fizetésképtelenségi rovatban, mint szerelmi drámák hősnőjeként. Maradjon ez a zsáner a drámaírók privilégiuma...

tatták őket. Utlevélük volt, de vizumuk nem. Egy napig ténferegtek ott, majd még egy napig, amíg Erich összes megmaradt pénzével elintézte a határon, hogy egy hivatalos embercsempész éjnek idején átviszi őket a svájci hegyek között...

Körökkel teli földiken csuszáltak át, irdatlan ösvényeken másztak, hegyoldalt embernemjártá utakon bukdácsoltak. De ha nem így mennek, akkor a svájci határőrök biztosan elfogják őket. Fáradtan, szakadozott ruhákban érték el az első nagyobb svájci várost. Hova is mehetett először Erich? A zsidó segélyszervekhez, amelyek már ismerték az ilyen tragédiákat. Elvégre naponta százszámra jöttek. Tegnap még gazdag kereskedő, jólkereső orvos, kiváló mérnök, jól fizetett magasrangú tisztviselő — és most könyöradománygyűjtő szegény menekült.

Erich Pelzhammer és szőke felesége hetekig hánykolódtak, közös étkezők, menekülttáborok szegényes milliójében, amíg egy transzporttal elfutottak a tengerpartra. Az olasz tengerparton, rozoga hajó állott, amelyen eddig soha embert nem szállítottak. Ezen a hajón indultak el Palesztina felé. Hat hétig a poklok minden szenvedésén átmentek, amíg eljutottak a vágyott partokig. Kétszer tüzelt rájuk egy angol űrhajó, háromszor kísérelték meg a partraszállást, de nem sikerült, amíg végre egy meleg augusztusi éjszakán sikerült elfutniuk a homokbuckás síkságra, amelyet a térkép és a történelem Szentföldnek ismer. Elcsigázottan, fáradtan, féájultán futottak partra, ahol a zsidók örömmel és szeretettel fogadták őket. Käthe hallgatott és szívósan küzdött a sors viszonyosságai ellen. Soha panasz nem hagyta el ajkát,

soha nem tett szemrehányást. Sőt, ő vigasztalta férjét és éhesen, szomjasan is egyebet nem tett a hajón, mint a zsidókkal beszélgetett, érdeklődött, ki honnan jött, milyen viszonyok között éltek, mennyi vagyonuk volt és mit sikerült kimenteni? Kik támogatták őket és mivel, árják és zsidók? Milyen emberi tudott lenni és mindenki szerette. Becsülték azt is benne, hogy árja születése ellenére, ennyire szereti férjét és követi a szenvedések útján. Szerették és valósággal dőledelgették a hajón. Minden falatjukat megosztották Käthe-vel, akinek szomorú, de e kegyetlen időkben furcsa életsorsa mindenkit meghatótt.

A karanténban néhány napot töltöttek, majd rendbehozták magukat és Erich Tel-Avivba ment feleségével együtt, hogy ott új életet kezdjenek. Tel-Avivban sok berlini ismerőssel találkoztak. Egyik régi ismerősüknek már fizetése volt az Allenby street-en és az ő segítségével, valamiképpen küzdve-keservesen már kevéske fontot is kerestek. Előbb ügynököt Erich, járta a házakat a kínzó melegben, de később nyugodtabb foglalkozást kapott, egy ruhaüzletben üzletvezetői állást, mert ismerték finom ízlését és jó modorát.

Augusztus vége volt, éppen tengerpartra nyíló kis szobájukban ültek, amikor Käthe kifejtette, hogy megnézné a saronai árja német telepeket. Erich csodálkozással nézett rá s nem szólt semmit. Másnap újra előhozakodott a tervvel, mire Erich megkérdezte, hogy miért akar németek közé menni? Nem-e érzi, hogy mennyi szenvedést okozott mind-

kettőjüknek az a bánásmód, amely számukra osztályrésztül jutott? Erich most különösen izzott a gyűlölettől. Nagyon fáradt volt, az egész napi lőtásfutástól átizzadt ruhája, arca beesett volt, keze érdes, lába felsebzett. Az étkezésnek új módját sem szokta még meg, nem eszerette ezeket a félrópusi ételeket és éjszakánként is sokat hánykolódott ágyában. Dühösen és elkéseredetten beszélt, mire Käthe asszony — most először — arra kérte, hogy legyen tekintettel érzékenységre. Elvégre a vér nem válik vízzé, őt még a millió szál tűzi a németiséghez és kéri, kímélje meg az erős kifejezésektől.

— Elégé bebizonyítottam, hogy szeretlek, amikor otthagytam mindent Berlinben, az én hazámban és követtél. De ne bánt és ha én Saronába akarok menni, akkor ne akadályozd meg... Erich keserű szívvel bár, de elhaltatott.

Másnap Käthe elment a német telepesek közé, este vidáman és jókedvűen tért haza. Erich nem szólt semmit, hallgatott, egy szó szemrehányást sem tett neki... Nem is beszéltek többé róla...

— Kérem az atfót kinyitni — hangzott egy szep-tembőri éjszaka éjjel után az Erichék ajtaja előtt.

— Ki van künn? — hangzik a válasz és Erich riadtan emeli fel fejét. Félálomban hirtelen úgy gondolta, hogy a Gestapo keresi, hogy beszállítsa a koncentrációs-táborba, amittől éveken át rettegett.

— Angol rendőrség — hangzott a válasz, nyissa ki azonnal az ajtót... Erich magára kapta

A zsidó nyergesség fia

Lázár Moisevics Kaganovics a 170 milliós orosz szovjetunió egyik legnépszerűbb vezetője

Sára Kaganovics, a nehézipari népbiztos huga,
Stalin titkára és felesége

Az európai változások újra az érdeklődés homlokterébe állították Szovjetországot és az események alakításában újra ez a hatalmas birodalom szerezte meg a döntőbírói szerepet. A kívülálló és tájékozatlan közvélemény ilyenkor szereti megismerni az ország szellemét és hatalmasságait, hogy ítéljék el a belső viszonyokról és mérlegelhesse a távolabbi lehetőségeket. Oroszországot hosszú időn keresztül külügyi népbiztosának külföldi szereplései és nyilatkozatai alapján ítélték meg. Mióta azonban Litvinovot a külügyek éléről leváltották és a szovjet egész új politikát kezdeményezett, a tájékozatlanság és ezzel együtt az érdeklődés is megnőtt. Eennél természetesen az orosz politika és ennek irányítói elsősorban zsidó szempontból érdekel. Ezért ragadjuk ki az orosz államvezetés irányítói közül Lázár Moisevics Kaganovics-ot, mint a szovjet egyik legbefolyosabb és legnagyobb hatalmú államférfijét, aki a most visszacsatolt Ukrajna területéről indult el, mint földhözragadt, szegény zsidó család gyermeke és érkezett el a legmagasabb állomásra: a szovjet belső politikai életének irányítására.

A NYERGESSEG FIA MEG AKARJA VALTOZTATNI A VILÁGOT

Lázár Moisevics Kaganovics már gyermekévtől megismerkedett a nyomorúsággal. Apja a legszükségesebbet is alig tudta nyergesmesterségével teremteni és gyakori volt házukban a kenyértelenség. Zsidó tanulmányokra az öreg Kaganovics nem igen foghatta gyermekeit, mert maga is járattal volt a talmudista tudományokban. Mint ipari munkás nem tudott időt szakítani a „tanulásra,” bár az ő

apjának nevét még mindig mint szentéletű és jámbor férfit emlegették. A család népes volt, Lázárnak két fivére volt még, Mihai és Szergej és egy huga; Sára. Mint legidősebb fiút, Lázárt hamar munkába fogták. Fejletlen, vézna, nyolc éves gyermek volt Lázár Moisevics Kaganovics, mikor apja elvitte egy gyárba és beszegődte szíjgyártó tanoncának. A házban szükség volt minden kopekre és Lázárnak már nyolc éves korában egyedül kellett gondoskodnia ellátásáról. A gyárban a kis Kaganovics saját bőrén ismerkedett meg az Oroszországban nagyméretű öltő gyermekmunka-viszonyokkal, mi kapta az első ízelítőt a modern proletárlátás sorsából és ez döntően meghatározta egész élete folyását.

A gyárban a tanoncokat ütötték a mesterlegények és Lázár is naponta megkapta az inasnak kijáró ütlegeket. A gyermek fejlődése a nehéz munka következtében azonban nem akadott meg, egyre izmosodott és 12 éves korában már valóságos vasgyúrónak ismerték. Eljárt a munkásotthonba és hamarosan felügyelték a fiatal ifjúság feltűnő szellemi képességeire és gyors felfogására. A gyárban a tanulók között mozgalmai indított a verések rendszere ellen és egységes fellépésre buzdította őket. Lázár Kaganovicsot teljesen hatalmába ejtették azok a szocialista könyvek, amelyeket a munkásotthonba olvasott és a röpcédulák, amelyeket egy-egy felnőtt munkástól kapott. A könyvek és röpiratok hatása alatt érlelődik meg benne az akarat, hogy lecsatlakozik azokhoz, akik meg akarják változtatni a világot.

Tagja lett az illegális forradalmi mozgalmaknak és mikor 1914-ben bevonul a cári hadseregbe, pártja

megbízásából a katonák között tovább folytatja az eszmetérjesztést.

Az 1917-es forradalom a párt kombatánsainak első soraiban találja és végigharcolja a véres polgárháborút. Az egykori csenevész szíjgyártótanonc ekkor már hatalmas, robusztus férfi, akit biztos felépése, szellemi fölénye és szónoki képessége egyaránt vezetőszerre predesztinál. 1922-ben egészen fiatalon, 28 éves korában már az ukrainai kommunista párt szervezetek központi bizottságának élére kerül.

KAGANOVICS MEGTISZTITJA UKRAJNÁT AZ ELLENFORRADALMI ANTISZEMITIZ- MUSTÓL

Kaganovicsnak szívós harcot kellett folytatni Ukrajnában a szovjeturalom kezdeti éveiben az antiszemita csökevények ellen. Ukrajna a cári időkben fontos fészke volt az antiszemitizmusnak, itt pusztítottak Petljura kozákjai, ott voltak legsűrűbbek a pogromok. Kaganovics elszánt küzdelmet folytatott a zsidóellenes szellem ellen, nem azért, mert maga is zsidó volt, hanem mint az emberi egyenlőség meggyőződéses hírdetője, ebben látta az ellenforradalom legerősebb támaszát. Hat évet töltött el az ukrain párt szervezet élén és ezidő alatt sikerült a legerősebb rendet teremtenie az ukrain szovjetekben. Moszkvában felügyelték Kaganovicsra és előbb a Kominternhez osztják be, majd a Kremlbe kerül. Megkapja az orosz szocialista köztársaság legfontosabb politikai pozícióját: a párt szervezetek központi vezérbizottságának vezetését. Ebben a minőségében a birodalom összes helyi kommunista pártjainak felügyelője, vezérlete és politikai irányvonalának megállapítása az ő hatáskörébe kerül. Stalin után, aki a párt titkára, ő tölti be Oroszországban a leg-

pizsamáját és az ajtóhoz sietett. Nem ért rá, hogy felesége arcát figyelje, aki rémült arkifejzéssel nézett körül és összeszorított ajakkal hallgatott...

— Garmick kapitány vagyok — mutatkozott be az angol tiszt és amint a szobába lépett, követték a zsidó rendőrök egy rendőrtiszttel az élen. Parancunk van arra, hogy házkutatást tartunk Önöknél. Kérem az iratokat.

— Nincsen semmi iratunk — utlevelünket, amelyet a berlini rendőrség állított ki, elszakítottuk, amikor hajónk a palesztinai partok felé közeledett. Különböző számos ismerősöm tudja igazolni, hogy Erich Pelzhammer vagyok, volt berlini nagykereskedő és volt német állampolgár, jelenleg pedig egy palesztinai személyazonosságú bizonyítvány az egyetlen, amellyel rendelkezem.

Käthe az egész jelenet alatt hallgatott és figyelte.

— Bocsásson meg — szólott a kapitány — és önagsága?

— A feleségem. Käthe Blanke a leánykori neve.

A tiszt egy iratcsomót vett elő és azt hosszasan tanulmányozta, majd így szólott:

— Nagyon sajnálom, hogy éjszakai nyugalmukat megzavartam, de parancsom van erre a felsőbb hatóságoktól. Kérem a lady-t, sziveskedjen felöltözködni, mert velünk kell jönnön.

Käthe halászápadt lett, egy szót sem szőtt és amikor Erich tiltakozni próbált, a rendőrtiszt figyelmesen karonfogta Erichet és a másik szobába vezette. Majd amikor Käthe készen lett az öltözködésével, szó nélkül követte a rendőröket.

Erich majd megőrült az ijedtségtől és kétségbe-

eséstől. Käthe nem nyugtatta meg egy szóval sem és még csak azzal sem vigasztalta, hogy reggelre visszajön. Sápadt arcán elszántság és dac tükröződött.

A rendőrtiszt csak annyit mondott még neki tört németiséggel, hogy felesége neve egy listán szerepelt és ezeket a listán szereplőket felsőbb parancsra le kellett tartóztatni és minden valószínűség szerint internálni fogják őket.

Erich egész éjszaka virrasztott és korán reggel a katonai parancsnokságra ment, hogy megtudja, mi történt feleségével? Sokáig várakozott, amikor végre beengedték a katonai vizsgálóbíró elé, aki megmondta neki a valóságot.

— Saronai német telepeseit internálták. A kolóniát zsidó rendőrség szállta meg. Ott megtaláltuk mindazoknak a németeknek neveit is, akik kém és egyéb szolgálatot teljesítettek Palesztinában — a németek javára. Käthe neve is szerepelt ezen a listán és ezért kellett éjnek idején elfogni a többiekkel együtt. Különböző kétszáznyolcvan vannak, akik mint „zsidó emigránsok” éltek Tel-Avivban és német titkos szolgálatot teljesítettek.

Käthe Blanke másnap be is vallotta, hogy Berlinben nem akartak másképpen utlevelet adni férjének és neki csak úgy, ha magára vállalja, hogy állandóan informálni fogja a hatóságokat arról, hogy kik és milyen körülmények között kerültek ki külföldre és hogyan élnek ott. Az utolsó napon fivére az SA megbízottja újra megfenyegette, hogy Dachauba kerülnek mindketten még elindulásuk előtt, ha ezt a parancsot nem teljesíti. És Käthe beleegye-

zett ebbe. Megtudta, hogy Käthe kém volt, Käthe jelentéseket adott át a saronai németeknek, hogy azt a Gestapónak továbbítsák. Käthe beismert mindent, de az angol hatóságok nem lőtték agyon őket, ahogy a kámekeket szokták, hanem internálták őket. A legelső alkalommal visszaküldik majd őket Németországba. Velük fog menni Käthe Blanke, Erich Pelzhammer felesége is, akit annyira szeretett és akiben annyira bízott...

Erich hetekig ült apatikusán a tengerparton. Nem volt már semmi munkakedve és ezerszer forgatta az agyában, hogy mily jó lenne a tenger hullámai közé vetni magát, hogy egyszerre vége legyen mindennek. Minden csapást elbírt eddig. Elbírt, hogy elvegyék vagyonát, otthonát, nyugalmát, de most rájött arra is, hogy a boldogságától is megrabolták. Hiába szeretle azt az asszonyt és nehezen gyógyul a seb.

Nehéz belenyugodni abba a tudatba, hogy Käthe kém volt, akinek ellensége minden zsidó. Käthe dacosan szenvedett, (talán szerette is a maga módján Erichet) de küzdött benne a két én. A szerető asszony és az árja büszkeség. Csak így tudta követni férjét a kalandok útján... csak így tudta otthagyni a zsidógyűlölő fivért... a rohamosztagos vezetőt...

★

A végső akkord: rövid rendőri jelentés: Erich Pelzhammer német menekült emigráns az éjszaka a tengerbe vetette magát, a tel-avivi mólónál. Testének oka ismeretlen. Holtestét kifogták és eltemették. Koporsója után — nem haladt senki...

fontosabb politikai szerepet, neki van a legnagyobb befolyása a belső államvezetés irányításába. E szerepében ő tisztítja meg a pártszervezeteket a trockistáktól.

Lázár Moisevics Kaganovits hamarosan Stalin legbizalmasabb munkatársa lesz. Szoros baráti köteleket tartnak fent, noha Kaganovits 15 évvel fiatalabb Stalinnál.

SÁRA KAGANOVITS IS STALIN MUNKATÁRSA LESZ

Egy ízben, mikor Stalin pártügyben a lakásán kereste fel Kaganovitsot, ott találta Kaganovits nagát, Sárát is, aki élénk eszmeeserét folytatott bátyjával. Eleven eszű, sudár termetű, izmos, szép leány volt Sára Kaganovits, aki már szintén kitüntette magát a pártmozgalomban megbízható munkabíráásával és szervezőtehetségével. Stalin is bekapcsolódott a vitába és érdeklődéssel figyelte a lány szellemes érveléseit.

Másodízben Kaganovits hivatalában találkozott Stalin Sára Kaganovitsal. Fontos politikai küldetés számára akart Stalin a népbiztostól megbízható embert kérni. Kaganovits elgondolkozott. Stalin nem várta be Kaganovits választát és Sárahoz fordult:

— Az elvtársnő nem volna hajlandó elvállalni a megbízást?

Lázár Kaganovits meglepetten szólta közbe:

— Azt hiszem ez a vállalkozás meghaladja Sára képességeit. Délutánra küldök egy másik elvtársat.

Stalin azonban ragaszkodott ötletéhez. Behívta Sárát hivatalába és megadta számára az instrukciókat. A leány kitűnően teljesítette feladatát. Stalin egyre sürűbben igénybevette szolgálatait, majd kérte, hogy osszák be titkárnőként irodájába. Sára valóban jó munkaerőnek bizonyult és rövidesen Stalin bizalmasa lett. Egész nap dolgoztak és a titkárnő birta az iramot. A világszemléleti egyetértésen túl, a közös munkában emberi rokonérzés is kifejlődött a két ember között. Sára tisztelte és nagyrabecsülte Stalint, mint a szovjetek fejét és Stalin is értékelte a lány megbízhatóságát és kitűnő képességeit. Senki sem csodálkozott már, amikor Stalin József és Kaganovits Sára, akiket a közös munka egymásmellé rendelt, magánéletüket is összekapcsolták és házasságra léptek. Kaganovits Sára pártéletében ez a házasság semmi változást nem jelentett. Továbbra is titkárnője maradt férjének és, ma is ellátja hivatalát.

MIHAI ÉS SZERGEJ IS BÁTYJUK NYOMDOKAIBA LÉPNEK

Lázár Moisevics Kaganovits élete nemcsak saját sorsát, de testvérei életét is meghatározta. Öccseinek ő nyújtotta az első világnézeti oktatást és ezek teljesen hatása alá kerültek. Az idősebb fivérnek gondja volt rá, hogy testvérei is bekapcsolódjanak a munkásmozgalomba és így a földhözragadt, szűk, gény zsidó nyergességű összes gyermekei fontos szerepet kaptak a szovjet irányításába. Mihai Kaganovits a tengerészeti kereskedelem népbiztosa és Szergejnek pedig a Politbüro-ban van szerepe.

A SZOVJETPARLAMENT ÜNNEPLI KAGANOVITSOT

Lázár Kaganovits népszerűsége egyébként vetekszik Stalin és Vorosilov, hadügyi népbiztos népszerűségével. Mikor pár évvel ezelőtt a szovjetparlament újraválasztotta a népbiztosok tanácsát és Lázár Kaganovits került megválasztásra, nyolcszáz tagu szovjetképviselőtanács egy emberként állott fel neve említésekor és percekig ünnepelte Kaganovitsot.

1935 telén a Szovjet-Unióba nehézségek támadtak a közlekedésügy terén, a vasuti személy- és teherráforgalom válságba került, a mozdonyok, sínhálózat és kocsipark felújításra szorult. A népbiztosok tanácsa Kaganovitsot bízta meg a közlekedés reformjának végrehajtásával. Ez fiatal ipari munkásokból szervezi meg törzskarát és hat hónap alatt 31 százalékkal növeli az orosz vasutak teljesítőképességét. A Szovjet-Uniót átszelő 10.000 km. hosszú szibériai vasútvonalon (Moszkva—Kirov—Irkutsk—Csita—Vladivoszto) több ezer kiöregedett vasutast vált fel és helyükre 20, 24 és 28 éves gyorskurzusokon kiképzett fiatalokat állít. A közlekedés „villámreformja” megszerzi Kaganovits szá-

mára Vorosilov tábornok, hadügyi népbiztos feltétlen bizalmát és barátságát is.

Kaganovits építette meg két év alatt Moszkva földalatti vasúti hálózatát, amelynek terveit Stalin készítette el. A földalatti, amely a megnövekedett Moszkva óriási arányu uccai forgalmát jelentékeny mértékben lecsapolja, rendkívül megnöveli Kaganovits népszerűségét.

Ujabbán a nehézipari népbiztosság vezetését vette át.

A SZELLEMES ÉS GUNYOS KAGANOVITS

Kaganovits személyiségében van valami fölünyes biztonság és lenyűgöző erő. Szónoki sikerei egyedülállóak a szovjetben. Mint debattőr uralja a Politbüro politikai vitáit. Szellemes és gunyos, maró szatirájával és teláló hasonlataival leszereli ellenfeleit.

Ezenfelül ellenállhatatlan humora van. A legválságosabb percekben is könnyed és biztonságos tud lenni. Soha sem veszti el egyensúlyát és nyugalmát. Gyorsan dönt a legkomplikáltabb kérdésekben is.

Vorosilov, Stalin és Kaganovits igen jó barátságban élnek. Lakásaik is közel vannak egymáshoz és gyakran keresik fel esténként egymás társaságát. Mint az oroszok általában, szeretik a zenét és a koncertekre is gyakran járnak együtt.

Jellemző Kaganovits Lázár népszerűségére, hogy az orosz közvélemény Stalin leendő utódjával Kaganovitsot is kombinálja.

Oroszország mai történetében a zsidó Kaganovits-család négy leszármazottja: Moisevics Lázár, Mihai, Szergej és Sára nagy szerepet játszanak: az államvezetés legmagasabb őrhelyein dolgoznak általános megbecsülés és népszerűség közepette.

(—)

Móra Ferenc szobra

Nem tudjuk, hogy ismerik-e lapunk olvasói Móra Ferencet? Engedtessek meg talán, hogy néhány szóval bemulassuk. Móra Ferenc keresztény magyar író, aki a szegedi Múzeum igazgatója volt és ismert régész. Azonkívül rendkívül melegszívű író, aki paraszti sorból került ki. Az apja Kiskunfélegyházán, ahol született, szürszabó volt. Igazi „békebeli humanista”, aki szerette a kismembert, a földet turó parasztot, a kisvárosi iparost, a csetlő-botló félszeg intellektuelt és imádta — a gyerekeket. Tréfásan írja sokhelyütt, hogy Atilla aranykoporsóját keresi a Tisza mediében, de a valóságban népvándorlási leletei, amelyeket feltárt Szeged tanyavilágában, korszakos jelentőségűek. Bájos, meleg, csupaszív írásai vannak és jól emlékezünk a demokratikus magyar lapokban megjelent cikkeire, amelyek hangja, tónusa páratlan volt a magyar háború utáni literatúrában.

Móra Ferencről fentebb nem azért írtuk, hogy „keresztény” író volt, mintha ez nála különleges meghatározás lenne. Csak azt akartuk vele kihangsúlyozni, hogy nem volt zsidó egyetlen őse és iva-déka sem. És most mégis csunya játék folyik körülötte Szegeden. Tisztelői és sok-sok híve a nép szülőltjének, a nagyszerű embernek és kiváló írónak szobrot állítottak fel Szeged egyik terén. És nincsen senki Szeged város hivatalosai közül, aki vállalta volna az ünnepi beszéd elmondását. Ertjük ezt? Mondjuk meg őszintén, hogy — értjük. Gyűlölik az árvaszéki ülnökök, a díjtalan díjnokok, a tehetségtelen senkik, hogy egy nagyszerű, igaz demokratikus magyar ember szobrot kapjon Szegeden. Ők, a névtelen tintanyalók, akiknek nevét senki nem ismeri és valószínűleg csak kurjongatni tudnak, meg zsidózni, meg jó halászlét inni, utána italozni, igen, ezek a derék honfiak nem merik vállalni, hogy nyilas körökben furcsán nézzenek rájuk, amiért egy igaz magyarnak megadják a tiszteletet.

Nem zsidó-ügy ez távolról sem. De ahogy Móra szeretett minden embert, úgy a zsidóság is megérezte, hogy az utolsó mohikánok közül való, akik még tudtak

igaz emberek lenni. Nagyon szerette az embereket és szerette fajtársait, igaz komoly „magyar” volt, nem sváhból magyar-rá vedlett pénzahajász, nem zsidófaló üldzsentri, hanem szív-ember volt. Csupa szív és érzés embere volt Móra Ferenc. És most nem akad senki a hivatalosak közül, aki megadja neki a jogosan kijáró tiszteletet. Nem baj, sokezer szívben tovább él Móra Ferenc, nem a szobor, hanem az emberek becsülése. Móra Ferenc túl fogja élni azokat, akik ma nem akarnak résztvenni szobrának leleplezésén. Könyveit, írásait, gyermekmeséit, szindarabjait száz év múlva is olvasni fogják, ha tizezer ülnök és díjnok össze is áll és elmondják róla „lesújtó” kritikákat a halászcárdában. Móra Ferencnek innen messziről, egy zsidó lap hasábjain is megadjuk tiszteletünket, még ha ezért „zsidóbérenc”-nek is fogják titulálni haló poratban is. Azért, mert igaz Ember volt, örökké tisztelni fogjuk...

— A tel-avivi zsidók nagygyűlése a lengyel menekültek érdekében. A Histo-rut Haovdim telavivi székházában a napokban nagygyűlést tartottak, amelynek szónokai a lengyel zsidók sorsával foglalkoztak. A gyűlésen nagyszámu lengyel zsidó vett részt. A gyűlés elnöke, Neustadt kifejtette, hogy a jisuvnak kötelessége összes energiáit mozgósítani a lengyel zsidóság anyagi és erkölcsi megsegítése érdekében. Neustadt után Dobkin, a Jewish Agency bevándorlási osztályának vezetője beszélt, aki beszámolt azokról a lépésekről, amelyeket a Jewish Agency a lengyel zsidók érdekében tett. A gyűlés, amely a hajnali órákig húzódott el, határozatot fogadott el, amelyben felszólítja a kormányt, hogy a legutóbbi Fehér Könyv által a menekülteknek előírt 25 ezer certifikátot azonnal adja ki a lengyel zsidók bevándoroltatására. Másik határozatában a gyűlés Ameriká zsidóságához intéz felszólítást, hogy nagysegélyakciót bonyolítsanak le a Palesztina felé irányítandó lengyel zsidó bevándorlás támogatására.

Egészségét veszélyeztető **Nátház-Grippa-** járvány ismét sok betegséget idéz elő.

Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a **kellemesen illatosított**

Senlaslo fertőtlenítő toalett- szappant, megóvjja egészségét!

Ritmikus

Inscris în registrul publicațiilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 865/1938. Tribunalu Bihor, Secția III-a.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Str. Miron Pompiliu No. 8.
Telefon: 24-40

Naptár 5700

Péntek: Kiszlev 12, november 24.

Szombat: Kiszlev 13, november 25.

Heti szidra: וישלח

Heti haftora: הו' עוכר'

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 4.26

gyertyagyújtás 4.36

Istentisztelet kezdete 4.46

Szombat befejezése 5.42

Az új gettó

Varsóból röpi a hirt világgá a DNB., vagyis a német hivatalos távirati iroda, hogy felállították a varsói gettót. Ahol legkorábban lakott a zsidóság, azt a városrészt gettóvá alakították át. Egészen községes gettóvá, amelynek kapui vannak, de különben el vannak torlaszolva, ahonnan ha kijönnek a zsidók, akkor igazolniuk kell magukat. Oh XX. század nagyterü civilizációja! Mily dicsőséges korunkot élünk meg. Boldog lehet újra az emberiség, mert ez a német találmány új alkalmazást talált.

Ezer éve annak, hogy az első igazi gettó megalakult Prágában, ahol szintén a németek kezdték ezt a nagyszerű intézményt meghonosítani. Ezer év telt el és most ott tartunk, ahol a „sötét” középkorban. Bár tiltakozunk az igazság nevében, hogy a középkorra ráfognak a „sötétséget”, mert ez a mi korunk a legsötétebb valamennyi történelmi korszak között.

Amikor a X. és XI. században a velencei, salernói gettók kialakultak, akkor tették európai lakosság városalakó. Primitív emberek voltak, nem a „XX. század embere.” Kölnben — dicső német faj — 1056-ban volt már gettó. Azután jöttek a spanyol, a londoni és más gettók. De akik ebben sokravitték, mindenkor a németek voltak. Augsburgban, Erfurtban, Frankfurtban, Nürnbergben virultak a gettók, de ezek nem mindenkor kényszerlakhelyek voltak. A zsidók — vallásuk miatt — sokszor maguk is egymásközött akartak élni. Volt ugyan olyan herceg is, mint Fülöp II. spanyol, aki 1662-ben a disznóólak mellett elhelyezte a gettó helyét.

Nem tagadhatjuk, hogy a német mindezt követették a spanyolok, sőt a franciák is mindentelvé létesültek zsidólakta különgettők, amelyek a gettó elnevezést viseltek az állítólagos olasz elnevezés „giudecatorn” után.

A XVIII. században kezdett alkonyodni a gettónak és a francia forradalom döntötte le azokat. De a múlt század közepéig a legtöbb helyen mégis maradtak csökevények. A múlt század elején IX. Pius pápa már megengedte, hogy a gettón ki lehet lakjanak, később ő volt az, aki elrendelte, hogy ezek a gettók leomoljanak. A gettó sokban fenntartotta a zsidó tradíciót és a gettóban szigorú erkölcsök uralkodtak. De a fejlődés útja mégis az

volt, hogy leomoljanak a gettók és az emberek teljesen egyenjogúan élhessenek embertársaik között. A gettók leomlása óta adta a legtöbb világi tudóst és lángész a zsidóság az egész emberiségnek. Jól járt a zsidóság, mert szabadabban élt, de befogadó népek sem látták kárát. A XIX. század hatalmas fellendülése sokban annak volt köszönhető, hogy leomlottak a komor gettók.

És most jön a hír, hogy a német nemzeti szocializmus újra felállította a gettót, először Varsóban. Eddig is igyekeztek egyhelyre tömöríteni a birodalom területén lakó zsidókat egy-egy városban, de ezek nem voltak kimondott gettók. Ellenben a volt lengyel fővárosban felállították a XX. századbeli emberiség legnagyobb szegyenfoltját a — gettót.

Ezer év telt el azóta, mióta a gettó elkezdte európai „karrierjét”. A francia forradalom megsemmisítette, de a XX. század negyedik évtizedének végén újra itt van a középkori gettó. Csak csunyább, gonoszabb és aljasabb kivitelben. Szégyenhetjük magunkat, mi a XX-ik század emberei!

— Szigorú intézkedések a litván antiszemitizmus lefőrsére. A Le Temps jelenti Kaunasból, hogy a mértékadó litván sajtó egyhangúlag elítéli a legutóbbi antiszemita megnyilvánulásokat. „XX-éme Siécle” című lap interjút közöl a litván államegyetem rektorával, aki élesen kikel az antiszemitizmus ellen és annak megnyilatkozásait „külföldi” befolyásokra vezeti vissza. A „Lietuvos Aidas” című napilap óva inti a provokátorokat a zavargások megismétlésétől és figyelmezteti őket, hogy a hatóságok megtették mindent a közrend újabb megzavarásának megakadályozására.

— Eljegyzés. — Rotschild Frimikét Crasnáról eljegyezte Fischer Béla (Halmen) Crasna. M. k. é. h.

— Szabadon bocsátották a gyűjtőtáborokban volt arabokat. A palesztinai lakosságnak az angol mandatárius kormányzattal való együttműködése egyre inkább kifejezésre jut az élet minden terén. Erre való tekintettel a kormány szabadon bocsátotta azokat az arab vezetőket, akik az 1936—1939. évi zavargásokból kifolyólag még gyűjtőtáborban voltak. Ugyanakkor megszüntették az utolsó megszorításokat is a közlekedés és forgalom terén. A belső rend és nyugalom helyreállításával a palesztinai ipar most minden figyelmét azoknak a vegyicikkeknek a gyártására összpontosítja, amelyek a szövetségesek érdekeit szolgálhatják. Különösen nagy mértékben emelkedett a Holt tengerből kiaknázott ásványi sók és kálium termelése, továbbá a klórsóda, maró kálium, magnéziumsók és hasonló nehéz vegyicikkek előállítására. — Nagy mennyiségekben gyártják az acetoneleket is, amelyet különféle robbanóanyagok és lőszerkelepek előállításához használnak. Mindezeket a termékeket Angliába és Franciaországba szállítják majd ki.

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Socec hátamögött. Postavamma szemben
„Cisóranu erdeigi kongha”

— Az Agudasz Jiszroel belép a Jewish Agencybe. Tárgyalások folynak a Jewish Agency és az Agudasz Jiszroel ortodox vallásos szervezet képviselői között, amelyeknek célja előkészíteni az Aguda belépését a Jewish Agencybe. A tárgyalások állítólag sikerrel kecsegtetnek és a megállapodás már küszöbön áll. Az Aguda közbenjárására a palesztinai kormány bevándorlási engedélyt adott a vilnai „gáon”-nak, rabbi Oser Grosenski-nek, valamint a Gura-kalvarjai rabbinak, akit a „gerer rebbe” néven ismernek. Mind a két rabbi, akik a világorodoxia vezető egyéniségei, a napokban Palesztinába érkeztek. Vilnai távirat szerint Trokenheim szenátor, az Aguda egyik vezetője és Leib Minzberg volt sejm-képviselő, orosz területen tartózkodnak.

— Még egy kolóniát létesítettek Palesztinában. Hatvan Németországból származó középosztályú család Náhánia közelében új kolóniát létesített. A kolónia, amely a zsidó nemzeti alap kétezer dunam kiterjedésű földjén épül fel, Issak Feuerring nevét fogja viselni. Feuerring alapítványa tízezer fonttal járult hozzá a kolónia alapításához. A szükséges többi összegeket a palesztinai telepítő-társaság viseli.

DIANA

fárasztó munka után lemosásra

— Zsidó menekültek Angliában. A The Spectator című angol lapban Derick Singleton tollából cikk jelent meg, amelyben azoknak a szolgálatoknak a kérdésével foglalkozik, amelyeket Angliának a nemzeti szocialista üldözések elől menekült emigránsok tehetnek. Angliában körülbelül 68 ezer felnőtt német és cseh-szlovák menekült, valamint 11 ezer gyermek tartózkodik. Közülük körülbelül 22 ezer felnőtt háztartási alkalmazott. Ezren mint ápolónok, kétezren mint mezőgazdasági munkások és nyolcezren mint ipari munkások keresik meg kenyerüket. Singleton annak a reményének ad kifejezést, hogy a kormány hatályon kívül fogja helyezni azokat a rendelkezéseket, amelyek a menekültek munkavállalási jogát ezideig korlátozták és igyekezni fog őket bevonni a nemzeti munkaerőfejlesztésekbe. Megemlíti, hogy közel huszezer menekült, közöttük ötezer magasabb képesítéssel rendelkező önkéntes nemzetvédelmi szolgáltra jelentkezett és hogy ezek a menekültek készek és képesek is arra, hogy Angliának jelentős szolgálatokat tegyenek a jelenlegi háborúban.

— RITMIKUS TORNA-ISKOLÁJÁT: AXELRAD ALICE TORNATANÁRNÓ MEGNYITOTTA ORADEA, STR. RIMANOCZY 2. I. EM. Speciális gyermekcsoport. Felnőttek számára külön kurzusok. Értekezni délután 3—7 között.

Mialatt Ön éjjel pihen

a SULFAMYL-krém
táplálja és felfrissíti bőrét

Nappal

a SULFAMYL-puder
üdévé és bársonyossá teszi bőrét

— A hebroní arabok a városba való visszatérésre szólították fel a zsidókat. Magánforrásból szerzett értesülések szerint a hebroní arabok egyik csoportja felszólította Hebron volt zsidó lakosait, akiket 1936-ban költöztettek el a városból, hogy térjenek vissza oda. Allítólag az angol hatóságok is támogatják ezt a javaslatot. Ezzel a hírrel kapcsolatosan közlik, hogy körülbelül 40 zsidó család hajlandó visszatérni Hebronba Chaim Bajajo rabbi, a hitközség fejének vezetése alatt.

— Zsidó polgármestert választott egy walesi város. A walesi Bangor nevű város a zsidó Isadore Wartskit választotta meg polgármesterévé. Wartski tizenöt esztendeje tagja a bangori szőnyegkereskedő kamara tanácsának, valamint a városi tanácsnak. Nagypapa a liwerpooli zsidó hitközség egyik alapítója volt.

— Közzétették az önkéntesek sorozásának feltételeit. A palesztinai kormány közzétette azokat a feltételeket, amelyek mellett zsidó és arab önkéntesek felvehetők az angol hadseregbe. A 30 és 40 év közötti önkéntesek sofőrökként, ápolószemélyzetnek, műszerészeknek és más műszaki feladatokra használhatók fel. Szükség esetén az önkéntesek Palesztina határain kívül is szolgálatot teljesíthetnek.

— Idegenellenőrzés Angliában. Sir John Anderson belügyminiszter közölte az alsóházzal, hogy a külföldiek felülvizsgálásával megbízott törvényszék október 23-ig 13.031 esetet tárgyalt le. Ezek közül 186 esetben a törvényszék elrendelte az illető idegenek internálását, 9656 idegenrel szemben feloldották az ellenséges idegenekre elrendelt megszorításokat. 3189 idegenre, akiket nem internáltak, mégis alkalmazzák a megszorító intézkedéseket. Akinek sikerült bebizonyítania azt, hogy menekült, annak igazoló iratait a következő bélyegzővel látták el: „Nemzeti szocialista elnyomatás elől menekült egyén.”

LEGIDEÁLISABB HASHAJTÓ, VÉRTISZTÍTÓ, epehajtó a dr Földes-féle „Solveo” pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor- és bélfájdalmaknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20 lei. Minden városi és vidéki gyógyszerárban és drogériában kapható.

Ezüst

menorák, gyertyatartók,
serlegek, evőeszközök,
templomi kegyszerek bár-
mily művészi kivitelben leg-
olcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„TACAMUL”
ezüstáru gyárban

CLUJ, Str. Gen. Neculcea No. 8.

Zsidó szív — egy levelezőlapon

Láttatok már zsidó testvérek egyszerű négy lejes postai levelezőlapon zsidó szívet? Mi itt a „Népünk” szerkesztőségében találkoztunk vele. Neked köszönjük Izsák Mór testvérünk, akiről azt sem tudjuk tulajdonképpen, hogy ki vagy, hogyan élsz és mik a terveid. Annyit megállapítottunk igazán kedves lapodból, hogy az utóbbi hónapokban katona voltál és nem tudtál a polgári élet rendje szerint pénzt keresni. És ezért mentegeted magad. Bocsanatot kérsz, hogy egy kissé elmaradtál az előfizetésben. És most álljon itt szószerint, amit írsz, kedves jó Izsák Mór testvérünk:

— „Amikor legutóbb fizettem, azt is összekuporgattam abból a pénzből, amit katonai szolgálatom alatt zsebpénznek szántam. Ez a pénz annyi volt tőlem, mint milliók egy gazdagtól. Karácsonykor remélem, jobban fog nekem menni és akkor behozom a hátralékot.”

Azután huztál egy vonalat a levelezőlapon, mintha aláírás után eszedbe jutott volna valami és még hozzáfűzted:

— „Népünk”-ről nem szívesen mondanék le, inkább lemondok a kávéról, a fehér kenyérről, tészta-ról és a többiről... mert a „Népünk”-ben van a legtöbb életvitamin...”

Ha nem volnánk öreg hadviselő katonák, akiknek nem szabad elérzékenyülni, ha nem látnánk itt annyi könnyet, vért és fájdalmat, ami a világ zsidóságát éri, akkor könnyeznünk kellett volna e sorok elolvasása után...

Ezért érdemes küzdeni és harcolni ilyen sorokért, amelyet te írtál Ilva-Micáról Izsák Mór testvérünk. Aki „életvitamin”-nak nevezted ezt a sok, szívetlítő olombetűt, amelyet többre becsülsz, mint a „fehér kenyeret.”

Csak egy a baj Izsák testvér! Nagy baj, hogy azok a milliósok rendszerint „életvitaminnak” azt az átkozott pénzt tartják, amihez jobban ragaszkodnak az életüknél is. És nincsen szívük, hogy ezeket a valóban „életet” jelentő betűkre áldozzák. Sokszor egészen bagozell összegeket is! Régi és kegyetlen igazság, hogy a „szegény embernek jó szíve van” és úgy véljük, hogy azért is maradt szegény a szegény, mert szíve van...

Köszönjük Izsák Mór ezeket a sorokat, mert ez ad erőt a további munkánkhoz...

— Kezdetét vette a szükségadó kivétele Palesztinában. Pinchas Ruthenbergnek, a palesztinai zsidó nemzeti tanács elnökének vezetése alatt megkezdődött a szükségadó kivétele, amelynek bevételeit közmunkálatok megindítására fordítják. Ezekkel a közmunkálatokkal a zsidó nemzeti tanács a palesztinai munkanélküliséget akarja leküzdeni. Az adót minden palesztinai polgár vagyoni állapota szerint vetik ki és az a jövedelem 1—20 százaléka között váltakozik.

Comunita zisr. ort. a circ. III-IV Timișoara
(str. Fröbl 55)

PÁLYAZATI HIRDETMÉNY

A Timișoara III-IV ker. ort. zsidó hitközség koncesziót óhajt kiadni egy kóser mézárúszékre. Reflektánsok: iparengedéllyel és megfelelő tőkével rendelkező mézárúszékek, küldjék be ajánlatukat legkésőbb f. hó 30-ig a fenti hitközség címére.

Az Elnökség.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

„Elysée”

CLUJ, Calea Regele Ferdinand
(Gólya-aruházzal szemben)

Tekintse meg áruraktárunkat vételekötés
zeltség nélkül

Női lehérmük nagy vásztlekban

Divalsalak, divatövek, keztyük, harisnya
brossok, clipsek, stb. nagy vásztlekban

Olcsó árak! — Figyelmes kiszolgálás

— A zsidók jogai a vilnai körzetben Cernius litván miniszterelnök kihallgatása fogadta Wigotzki litván zsidó vezetőt és jelentette előtte, hogy az összes zsidók, a 1920 előtt születettek Vilnában és megszakítás nélkül ott éltek, automatikusan elnyerték litván állampolgárságot. Azoknak az ügyeknek nem esnek ebbe a kategóriába, amelyek nem esnek elbirálni. A vilnai menekültengedélyt kapnak arra, hogy gazdasági tevékenységeket létesítsenek. A menekültek részleg engedélyezni fogják a litvániai tartózkodást. A litván kormány lépéseket tett a szociális csapatok által elfogott vilnai lakosok azonnali donbocsátására és Vilnába való visszatérésére. A kormány megengedte mindazoknak, akik a német és litván határ között felelősen „senki földjén” tartózkodnak, hogy bejárjanak Litvániába. A kormány nem szándékozik menekült-táborokat létesíteni, azonban a menekülteknek a vidéki városokba kell letelepedniük. A litván kormány úgy akarja kivándorlási engedélyt ad néhány zsidónak, akik Oroszországba akarnak menni, mert ott remélnék munkához jutni. Ezen kivándorlási engedélyk azokban csak akkor vehető középéig érvényesek. A litván szociális miniszter megígérte Skucas belügyminiszter kijelentését, aki — mint ismeretes — a zsidó vezető bánásmódot ígért a zsidók részére.

— Negyven éves a hollandiai cionista szervezet. A hollandiai cionista szervezet amelynek több, mint 4200 tagja van, napokban ünnepelte meg az amszterdami „Konzert-halle”-ban fennállásának negyvenedik évfordulóját. A koncert-terem zsúfolásig megtöltötte a hallgatóságot, amely előtt dr. M. Elkan, a szervezet szociális alelnöke ismertette a hollandiai cionista szervezet tevékenységét az elmúlt negyven esztendő folyamán. A hollandiai cionista Világszervezetet Mose Shertok, Keren Hapjeszodot Leó Herman képviselő az ünnepségen, amelyen számos hollandiai rabbi és különböző zsidó szervezetek képviselői is megjelentek. Ezután dr. A. Herzberg tartott ünnepi beszédet, amely megemlékezett a negyven esztendővel ezelőtt Max Nordau ugyanebben a teremben adta meg a jelt a hollandiai cionista szervezet megalakítására. Henrich Schey, a berlini állami Opera volt baritonistája énekelt ezután zsidó dalokat, a let Sanders asszony pedig Pinsker „Autoemancipáció” című művéből és zsidó prófétából olvasott fel. A hollandiai cionista szövetség lapja ez alkalommal ünnepi számot adott ki.

Kényelmes Pensió

Előrendű ort. kóser vendéglő és bodega

Gelbstein-nál, București

Str. Azilul de Noapte 12. Telefon 51-2-39

Olcsó és pontos kiszolgálás

WASSERSTROM SÁNDOR

Még mindig hitközségi harcban morzsolódik a kolozsvári zsidóság

Miért maradt el a vasárnapi orth. hitközségi választás? — Honnan tudja a kultuszminiszterium, hogy mi van a hitközségi alapszabály 52-ik pontjában?

1.

KOLOZSVÁRI PARADICSOM EGYMAS MARÁSA...

Kezdem a konkluzión. Nem úgy: elindultam Kolozsvárra, meri ott forr és süs. Ujból valami a hitközség körül, (az ortodox zsidókról van szó!) hanem a végénél. Ott, hogy amikor a vonat újra hazafelé robogott, akkor ujból ujból arra gondoltam: hogy miért nem változik meg a mi zsidóságunknak a mentalitása immáron századok óta? Miért van az, hogy amikor zsidó vezetők Lublin felé menetelnek és ott tizenkét órán át naponta földmunkát végeztek velük a keleten barbarizmus, akkor ettől a borzalmas törtélemtől, földrajzilag alig néhány száz kilométernyire, nekünk pedig közvetlen közelben, újra felüti fejét a „korach”-izmus. Megint a morgogás, megint a vitáerő, újra viták és veszekedések, kegyetlen vitáerő. Mintha üzleti konkurrenciáról volna szó, megint csak az a bizonyos „adok-veszek” menés. Vajjon mi tudná a zsidóság egyedeit annyira meggyőzni, hogy végre ne frázis legyen az a bizonyos „testvéri összefogás”? Hát még mindég nem elég az a rettentő sok csapás, ami népünket éri? Mintha a Mars-plánétán élne sokan. Mintha valahol a Mars-nyelvűségben volna Berlin, Bécs és Varsó, Lublin és Kolozsvár. Mi pedig itt boldog paradicsomi állapotban élünk, ahol más gondunk nem volna, mint egy-egy más marása. Ki legyen a hitközségek élén, miért vonjon ez vissza, miért lendüljön amaz másik az

2.

FRÁZIS: ... CSAK OTT VAN ÉLET, AHOL ÉRDEKLŐDNEK A ZSIDÓ KÖZSÉG ÜGYEI IRANT...

Keserű színjáték ez, a melyre egyetlen dicsérő szót sem lehet mondani. Már az is frázis, amit eddig mondtunk, hogy csak ott van élet, ahol érdeklődnek a zsidó közösség ügyei iránt. Igen, ha csak érdeklődnének, de nem marnák a szót, hanem a lényeg, a zsidó szolidaritás szimbólumát, a hitközségek nem omlának össze abban a „testvéri” ölelkedésben, amely inkább hasonlít az Ézsau híres bibliai nyakcsókjához, ami harapás volt volna, ha Jákob nyaka nem keményszik hirtelen a csóknyá. Ezek a testvéri csók csak Jákob márnányá keményedését husával bírhatók ki.

3.

MIKOR KEZDŐDÖTT?

Amikor medítalunk a múltóról és multóról, akkor vissza kell menjünk újra tíz-tizenöt év előtti időkre. Akkor változott át a zsidó megértés izzó testvérharcra. Kezdődött Szatmár. Az volt az iskola. A magas iskola. Minden tekintetben. Már akkor megmondtam, hogy ez a módszer az erdélyi ortodoxia szétzillesztéséhez fog vezetni. Azután jött Nagykaroly és Nagybánya és ott Nagyváradon és Désen. És hol nem volt? —

Most Kolozsvár! Nem friss dolog ez és évekre visszamenőleg látható és érezhető. S ahogy a mo-

csárban is érik a sok miazma, úgy érik meg egy hitközségi züllés utja a kis vitáktól kezdve egészen a comisia interimarejéig. És mennyi pénz, mennyi vagyon pusztul el így kézen-közön, csak azért, mert a zsidók (finoman fejezem ki magam), vitaközö kedve nem akar alábbhagyni. De ne elmékedjünk, térjünk a tárgyra. Mi van Kolozsváron?

4.

IZZIK A PARAZS A HAMU ALATT

A kolozsvári zsidóság hosszú ideig vezető szerepet játszott az erdélyi zsidó közéletben. És nem is tagadjuk, hogy erre predestinálva is volt, sőt van is. Sok értékes ember van úgy vallási, mint intellektuális szempontból. Sőt a centrális fekvésénél fogva, mint cionista közélet is hosszú évekig vezetett, sőt értesülésem szerint ujból át szeretnék venni az erdélyi cionista közélet irányítását és Temesvárról a Zs. N. Sz. központját átköltöztetni. Az ortodox központi iroda is ott fejt ki működését, meg a nyugati szertartású központi iroda is. Lükiető, eleven zsidóélet van Kolozsváron, mert a zsidók jók, áldozatkészek, odaadók. A kisemberek. De azok, akik a „husos fazék-nál” vannak, még ha abban a fazékban nem fő egyéb, mint husnőküli csont és valami izetlen lötyty, még akkor is főzik, kavargják, fűtik és ami a leg-szomorubb, — kínálgatják, hogy egyétek és vegyétek, mert ez a mi főztünk, ami ízes, jó és ettől hízik a zsidó közélet.

Holott fogy. Inkább maga is csonttá-bőrré soványodik. Mert nem szívvel csinálják. Hanem önzéssel. És mint a rossz szakács, mindenki „kispórolja” belőle azt, amire a zsidó közösségnek szüksége van. Azt hiszik, ha pótolják egyéni hűségükkel, egy kis egoizmussal, akkor mindent be lehet adni a küzködő szerencsétlen, naiv és jóakaratu kisembernek. A zsidó ucca névtelenje csak áldoz és megdöbbenés veszi észre évek múltán, hogy furcsán és sokszor csunyán visszaélték az ő bizalmával, jóakaratu naivitásával és odaadásával. Nem kivételes helyzet ez Kolozsváron, csaknem mindenütt így van. De most lássuk: Kolozsvárt.

Kezdődött a chasszid frakcióval. Amely nem csupán külön húst akart a maga vágásával és nem csupán külön jövedelmeket, hanem külön közösségei, majd a herzi elvet kisértve, a hitközséget magát akarták meghódítani. De nem sikerült. Megegyeztek. A legutolsó percben. Mert utána jött a belső harc és egyenetlenség. Hol a hitközségi elnök, hol meg az egész vezetőség ellen intéztek támadást.

Kik támadták? Nem tudni pontosan. Egyik ember a másikat. Egyik imoház a másik ellen. A fő-rabbi autoritás az elnöki autoritás ellen és viszont.

Olcsón és jól érkezhetsz
Herschkovits
orth. kóser pensiójában
BUCUREȘTI, Str. Carol 25. I. emelet
(bejárat Strada Soarelui 7).

Az ideges és nyugtalan ember korszaka...

A ma embere beteg, idegbeállottsága a gyors tempo, a gyors evés, a gyors futás, a lenemmaradás, amely lassankint felőrli az idegeket és a különböző megbetegedéseknek sorozatát teremti meg.

Az emberiségnek vissza kell térni a természethez, ahova öt ősi ösztöne köti. de a mai civilizáció felhasználásával. Az egész kulturerberiség napról-napra mindjobban kezdi felismerni, hogy az élő növényekben oly csodálatos bőségben adja meg a természet gyógyható anyagát, hogy soha semmiféle előállított vegyszer pótolni nem tudja és nem is fogja tudni.

Nemrégiben is egy élő növényben fedték fel Amerikában azt a világhírű gyógyanyagot, amelyből a GASTRO-D. készül, amely azért oly népszerű és nélkülözhetetlen minden családban, mert 10—15 éves krónikus gyomor-, bél-, epe-, vese- és májbetegedések, valamint szédülések, görcsök eseteiben, ugy bel-földi, mint külföldi klinikákon GASTRO-D. használata által kitűnő eredményeket mutattak fel már rövid kúra után is.

GASTRO-D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 140 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

Az iparosok, a cionisták, a mindenféle világnézet árnyalatai és az „egyéniségek” egyéni felfogásu emberei. Mi végre eljutottak a különböző hatósági intervenciókhoz.

5.

COMISIA INTERIMAREK ÉS EGYÉB AUTONÓMIÁT SÉRTŐ INTÉZKEDÉSEK

Kezdődött azzal a bizonyos ideiglenes bizottsággal, a melynek iskoláját Szatmár kezdte és Nagykaroly is végigcsinálta. Azóta vigan végigszánt az összes hitközségeken. Az autonómia megölője. A zsidó közösségi szuverenitásnak és hitközségben való kidomborításának tagadása ez: az ideiglenes bizottságok, amelyek felsőbb hatóságok rendelnek el. És amint már sokszor írtuk: ennek nem a hatóság az oka. Egy százaléknnyira sem. Csak maguk a zsidó vezetők. Akik ezt kikönyörgik, vagy magyarul mondva: kimószorolják...

Ahogy most vasárnap, november 19-én is ki volt tűzve a kolozsvári orth. hitközségben a választás, a képviselőtestület újraválasztása és az utolsó percben jött a kultuszminiszteriumtól egy távirat, amely szerint a hitközségi alapszabályok 52-ik paragrafusa értelmében a választás csak chanuka napjaiban tartható meg. Mi hisszük és valljuk, hogy a kultuszminiszteriumban tökéletes rend van. De azt mégsem hisszük el, hogy volna egy olyan rezort, amely még arra is ügyelne, hogy az a hitközségi választás, ami chanukára van kitűzve, azt ne lehessen két héttel chanuka előtt megtartani. Valami „okkult erő”-nek kell ebben lenni, ahogy a hitközség lelépő vezetőségének röpcédulája mondja. Olyan „okkult erők”-nek, amelyek nem „okkult”-ak semmit és még mindég folytatják a zsidóságra csak bajt és keserűséget okozó machinációjukat.

6.

AMIKOR A VEZÉRINSPEKTOR A KÖZGYŰLÉSEN RÉSZT VETT

Nemrégiben volt már egy hitközségi közgyűlés, amelyen Moise Ienciu vezérinspektor, a kultuszügyek nagyszerű ismerője is részt vett. A hitközség jegyzőkönyve szerint a vezérinspektort üdvözlö a hitközségi közgyűlést vezető elnök, mire a vezérinspektor kér szót és azt mondja:

... az ő missziója az, hogy közbenjárjon oly irányban, hogy az ellentétek elsimuljanak s hiszi, hogy amennyiben a szavazati fogót kiterjesztik, a lelkek meg fognak békélni és a miniszteriumhoz intézett hitközségi emlékirat nem lesz visszautasítva, bár erre semmiféle kötelező ígéretet nem tesz...

Tehát azt mondja a vezérinspektor, hogy békél-

jenek meg a zsidó lelkek, hogy választhassanak nyugodtan egy kolozsvári képviselőtestületet.

Igy az állam és a törvény hívatott képviselője! Aki nem a törvény szigorával, hanem az emberbarát hangján. Nem azért szól, hogy minden zsidó állampolgársági ügye rendben legyen. Oh nem! Azért sem kell megbékélni, hogy az árvák és özvegyek el vannak-e látva. Semmiesetre sem! Csak azért „békélni meg,” hogy mindenkinek legyen szavazati joga, mert... de hagyjuk ezt, mert messzire vezetne...

7.

VALASZTÓJOG —
ADONEMFIZETÉS ESETÉN IS...

Végül is a közgyűlésen László Jenő előjárósági tag indítványt tesz, amelyet el is fogadnak. Ennek a javaslatnak lényege az volt, hogy adják meg a választójogot azoknak is, akik az adófizetéssel hátralékban vannak, ellenben gabella és egyéb járulékokkal résztvesznek a közterhek viselésében. De csak az aktív szavazati jogot adják meg és csupán a jelenlegi választásokra. Ezt hagyassák is jóvá a kultuszminiszteriummal.

Ezt a hatósági beavatkozást az követte, hogy a különböző frakciók belátták egy egységes lista összeállításának szükségességét, amit annál inkább megtehettek, mert a legtöbb frakció ugyanazt a 30-40 posszibilis nevet lansztrózta. A jelenlegi vezetők még azt is belátták, hogy a hitközségi elnökök és a főrabbi között fennálló régebbi ellentét miatt az új vezetőséget úgy kell összeállítani, hogy ez az antagonizmus is kiküszöbölt legyen. Már úgy is látszott, hogy az egységes lista létre is jön, amelyhez László Jenő, a Szociális Ügyosztály elnöke is hozzáadta a nevét. László Jenő személyében mindenki megbízott, mert nagy agilitással és egyéni áldozatkészséggel áll minden igaz zsidó ügy mellé. Egyidejűleg remélték azt is, hogy rajta keresztül, aki eddig a hitközségi életben aktíve nem vett részt, a differenciákat is át-hidalhatják.

8.

AZ ELMARADT VASÁRNAPI
VALASZTÁS

Utolsó pillanatban futott be a kultuszminiszterium távirata Peceseanu kultuszminiszteriumi vezérigazgató aláírásával, hogy a választás elmarad és chanuka ünnepe tartatható meg. A választásra minden elő volt kellően készítve és akik azt hiszik, hogy egy egységes lista került volna a választók elé, nagy tévedésben voltak, mert nem kevesebb, mint öt-hat listával felszerelt korteshad várakozott a választás megindítására.

Szomorúak azok az egyéni akciók, amelyek dominálni igyekeznek egy hitközséget a választásokon keresztül és akik jól ismerik a választás technikáját, azok nagyon jól tudják, hogy egy választást nem az dönti el, hogy ki van a listán, lehet az érdemekben bármilyen értékes is, hanem akinek jobb a korteshada. Ezért történik meg nemcsak Kolozsváron, hanem Erdélyszerte is, hogy a zsidóság legértékesebb elemei azok, akik azt várják, hogy a közösség tisztelje meg őket, a választások akarnokainak zürzavaros munkájában rendszerint kimaradnak. Így szenved sokszor a közösség oly értékek távolmaradása és félreállításai miatt, akikre pedig sokszor a közösségnek nagy szüksége van, mert értékes szolgáltatásokat tehetnek.

9.

TIZENNEGY ÜGYVÉD ROHAMA...

Érdekes epizódja ennek az elmaradt választásnak, hogy tizen-négy ügyvéd akart egyszerre bejutni az orthodox hitközség képviselőtestületébe.

Miért e nagy tolongás? — kérdi a kívülről. De akik ismerik a zsidó élet dinamikáját, azok tudják, hogy:

minden emberben van hiúság és mert semmi-féle más irányban nem élheti ki magát egy zsidó intellektuel, a hitközséget akarja boldogítani. Ez nem is helytelen, sőt jó is, ha jósvádású, jogilag képzett, elég szabadidővel rendelkező intellektuellek akarnak a zöldsztalhoz jutni.

De van a dolognak egy kis mellékzongéja. Miért egyszerre e nagy hév? Minden tiszteletünk a fiskálisok nemes céhének, de nem szoktak anyagi gesztusokat mutatni. Meg az önzetlenség sem mindég kenyerük. (Lásd a kolozsvári hitközség perét, 385.000 leies, időközben 800.000 leire emelkedett ügyvézi honoráriuma ügyében.)

Talán csak nem „azért”, mert volt a zsidóság-nak egy állampolgársági ügye, ahol legtöbbször közelebb állott a véges emberi gesztusokhoz, mint az anyagiakhoz? Az a kis állampolgársági revizió, amelynél azok, akik bent ültek a jogvédő bizottságoknál, jobban jártak, mint akik távol álltak a zsidó élettől... U.

Tizen-négy ügyvéd akart bekerülni a kolozsvári hitközséghez. Nagyon beteg lehet az a zsidó közélet, ahol ennyi doktorra van szükség, mégha ezek jogidoktorok is. Félsz, hogy általuk még betegebb lenne a zsidó élet. Tizen-négy, rendszerint jól beszélő és „távbeszélő” jogász... vajjon mit akar?

Igen, ha csak ott akarnának elhelyezkedni a

zsidó közéletben, ahol nagyon nagy szükség van nekik. A jogvédelemnél (szegényeknek teljesen ingyenes!) meg a szociális ügyosztálynál, vagy lakossági széknel, stb., ahol mindenkire szükség van. De lünek, hogy mind jó jövedelmet jelentő ügyvézi nem tb. ügyész akar lenni. Talán jobb volna, ha ezek a fiskálisok előbb évekből bizonyítanák, hogy mit tudnak tenni azokban a rezortokban, ahol nagyszerűen felhasználhatók. De ne rögtön „becsülni”. Mert mi közük is van nekik a rituális kérdésekhez, meg a gabellához? S egyszerre rögtön tizen-négyen! Ez egy kissé sck...

De különben is a választás el lett halasztva, most van idő a további „harcok” megbeszélésére, amelyek mögött éppen ügyvédek állnak, akik volt, vagy leendő ügyvézi stallumokért folytatják harcukat.

Nincs senkinek kifogása az ellen, hogy diplomások szintén részt vegyenek a hitközségek nyitásával, de akkor mondjanak azok le, hogy akár ügyvézi, akár más minőségben anyagi ellenszolgáltatást igényeljenek. A hitközségi tisztviselői pozícióknak a közösség érdekében minden érdeket alá kell rendelni...

10.

EGYSÉGET! BÉKÉT!

Minden ilyen cikknek legyen egy tendenciája. Ennek a beszámolóknak van. Elvégre az erdélyi közvéleményt érdeklik ilyen hitközségi ellentétek, de akarják tudni a mi: miért íródott meg ez a cikk? Megmondhatatlan célja, hogy legyen béke Kolozsváron. Szűnjön meg az autonómiába való folytonos kötés, ne tudja a minisztérium, hogy mit mond a paragrafusok a hitközségi alapszabályokban, chanukára vonatkozólag. Ne szaladgáljon egy ember sem, hogy ledöntse a hitközségi autonómiát. Ellenben törekedjék minden egyes közember arra, hogy a békét propagálja. Csak a két. Legyen a legközelebbi választáson egy lista, amelyre a legjobb nevek kerüljenek, a legönzettelenebbül akarnak és tudnak dolgozni a végé a vitáknak, gondoljon mindenki a súlyos időkre. Élet-halál harcát vívja a zsidó világszerte, akkor nem szabad, hogy gyűlölködjön és marjunk egymást. Ezt hagyjuk ellenségeinknek.

A mi sorainkban egység kell legyen. Nem zis ez, hanem életkérdés. És aki ezek után vesztetni akar, az pusztuljon a zsidó közéletből. Csak önzetlen, odaadó igaz emberek keletkezhetnek. Mert erre nagyobb szükség van ma, mint valaha. Egységet! Egységet! Egységet!

Ahányszor egy-egy gyertya lángja fellobog
annyiszor adjunk 1-1 leit a földért és az erdélyi allijáért

(Folytatás a 2-ik oldalról.)

Gheorghe és a Bul. Maria között lévő utcákon és tereken hatalmas tömegek álltak, akik eljöttek, hogy megadják a végzettséget a romániai zsidóság nagy hatáskörében.

Iskolák, zsidó cserkészek, egyesületek körülbelül 30 ezer főnyi tömeg sorakozott fel a Corall-templom közelében, ahol gyászszertartás volt. A templomot csendkordön vette körül, az udvaron pedig gyveres diszszázad állott őrséget.

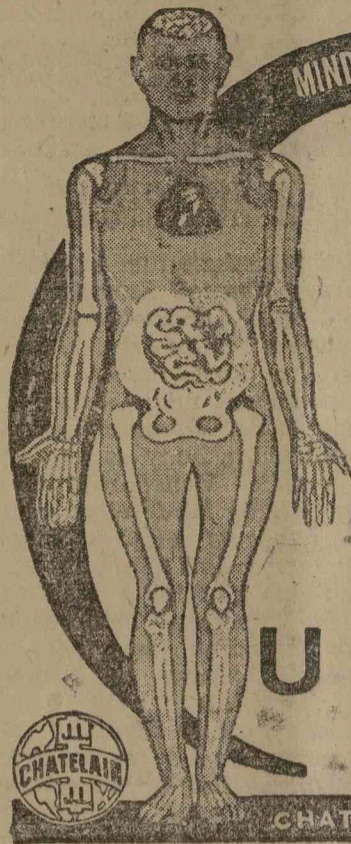
A temetésen megjelentek a kormány nevében: dr. Zigre Miklós kultuszminiszter és Gabriel Marinescu tábornok, közrendészeti miniszter, Modreanu tábornok, főpolgármester képviselője, Nae Dădescu, Brădișteanu, valamint Negel kulturális ügyi államtitkár és Daschievici önkormányzat-vezető, București rendőrprefektusának képviselője. Ezenkívül képviseltek magukat a temetésen az összes zsidó testületek.

Erdélyi képviselője dr. Fischer Tivadar, Glasner Akiba kolozsvári főrabbi, Freund Chajim, az ortodox iroda nevében Adler Sámuel, a kolozsvári hitközség nevében vettek részt a temetésen.

A gyászszertartást, valamint a gyászbeszédet a templom előtt elhelyezett szónokokon közvetítették a tömeg részére. A gyászszertartást Halperin rabbi, Djaan szefárd főrabbi és Baeck rabbik celebrálták, Ruvinszki főkantor és másik két kantor segítségével. Gyászbeszédet mondtak Halperin rabbi, Djaan rabbi, dr. Aldermann, a hitközségek országos szövetségének, Sternbach a Sacra nevében, Josef Cohen, Filip Rosenstein a romániai zionista szervezet nevében, valamint a bukaresti ortodox hitközség szónokai.

A beszédek elhangzása után elmondták a halotti imákat, majd megindult a nászmenet. A zsidó vezetők vállalkoztak a koporsót, amelyet a négy ló által húzott halottaskocsira tettek. A kocsit elhelyezték a kormány koszorúját. A menetet a Sf. Vineri, Sf. Gheorghe, Tache Marinescu, Piața Victoriei utakon keresztül megindult a Filantropia-temető felé. Amerikai temetési menet áthaladt, mindenütt állították a forgalmat. A halottaskocsi mögött ment az ifjuság, a kocsi után pedig az egyházi méltóságok, majd a diszszázad és a zsidó testületek következtek.

— **ÖTSZÁZEZER ZSIDÓT TELEPÍTENEK A LUBLINI GETTÓBA.** Külföldről érkezett jelentések szerint a német uralom alá került zsidók lublini telepítésének terve jelentős előhaladást tett. Valószínűleg tartják, hogy a bécsi zsidóknak adott támogatás, mely szerint 1940 március 31-ig kell hagyniok Bécsset, szösz szerint végre sz hajtva. A Csehországból és Morvaországból kiűldözött zsidók száma, akiket szintén Lublin tartományban akarnak letelepíteni, eléri a 150 ezret. 65 ezer zsidót telepítenek még ide Ausztriából, 30 ezret Csehszlovákiából, a korridorból és Posenből, 200 ezret pedig a birodalom többi részeiből. Így tehát terv szerint 500 ezer zsidót akarnak a lublini gettóban letelepíteni. Ugy látszik, hogy a német kormány még nem hozott végleges döntést a tartomány megszerzéséről. Hír szerint a bécsi és varsói Palesztina Hivatalok elnökeit kényszerítették, hogy Lublinba menjenek, a zsidók ottani letelepítésének megszervezése érdekében. A német hatóságok remélik, hogy a külföldi zsidóság, leg az amerikai zsidók, pénzügyi támogatásban fogják részesíteni ezt a kolonizációs tervet. Amerikai zsidók számos táviratot küldtek Németországban élő rokonaiktól, hogy sürgősen intézkedjenek annak érdekében, hogy megmeneküljenek a lublini gettóba telepítéstől.

MINDEN FONTOS AZ EMBERI SZERVEZETBEN!

Ha migrénje van, szédül, zug a füle, emésztési zavarokban, derék fájástól szenved, ezek mind a betegség előjelei és itt az ideje, hogy védekezzen. Vére telítve van mérgező anyagokkal, amelyek behatolnak a vérkeringési rendszerbe, mája el van dugulva és a vese-szűrők nem működnek, mindez azt jelenti hogy könnyen súlyos betegségek prédája lehet.

Az Urodonal megmenti, ha mindennap bevesz egy-egy kávéskanállal egy kevés vízben. „Az Urodonal olyan gyógyszer, amelynek formulája a gyakorlatban igen szerencsésnek bizonyult. Az az atmoszférikus hatása kifejti, minden esetben es mindenki számára nagyon hasznos”: rendszeres használata hozzásegít számos komoly betegség megelőzéséhez és megakadályozza az időelőtti megöregedést.

Professzor G. POUCHET
az orvosi akadémia tagja

URODONAL

méregteleníti a szervezetet

Kapható gyógyszerárkában és drogeriákban

CHATELAIN KÉSZÍTMÉNY MEGBIZHATÓ MÁRKA

DR. SINGER JAKAB TEMESVÁRI FŐ-RABBI HALÁLA mély részvételt keltett Erdély zsidósága körében, amely Niemi-rover főrabbi halálával egyidejűleg terjedt el országszerte. Dr. Singer Jakab, temesvár-gyárvárosi főrabbi 72 éves korában hunyt el. Évtizedekig állott a nagy zsidó közélet élén. A megboldogult egyik kitűnősége volt az erdélyi rabbi-karnak, aki sokat dolgozott a zsidó közösség érdekében és nagy történelmi és irodalmi munkásságot fejtett ki. 1867-ben született Sajókazincon, tanulmányait a budapesti rabbiszemináriumban végezte, ahol kitűnő hebraistává képezte magát. Egyideig Vámbéry Árminnal, a hirneves kutatóval élt együtt közelkeleten, amikor is megtanult több keleti nyelvet, közöttük a törököt és arabot is. Egy-egy évig Csurgon és Szentesen lelkészkedett, majd 1895-ben került Temesvárra és azóta töltötte be a főrabbi állást a gyárvárosi nyugati szertartású hitközségben. Sok tudományos munkája jelent meg a temesvári zsidóság történelmének ismeretlen epizódjairól. Dr. Singer Jakab három éve betegeskedett és állapota az utóbbi időben fordult válságosra, míg most szenvedéseitől megváltotta a halál. Halálát Singer László gyógyszerész, dr. Singer György kereskedő, Grósz Lajosné, Singer Magda és egész Temesvár zsidósága gyászolja. Vasárnap délután temették nagy részvét mellett, a gyárvárosi templomból.

— **Zsidó segédrendőröket alkalmaztak Vlnában a rend fenntartására.** A vilnai zavargások után a litván kormány kétszáz olyan zsidót, akik azelőtt katonai szolgálatot teljesítettek, rendőrségi szolgálatra alkalmazott. Ezek a zsidók, mint segédrendőrök teljesítenek szolgálatot, felfegyverezték és részben egyenruhába öltöztették őket. A közeli napokban újabb kétszáz zsidó segédrendőrt vesznek fel. Grynius, a litván köztársaság elnöke cikket írt a sajtóban, amelyben élesen elítéli a zsidó-ellenes megnyilvánulásokat

Az erdélyi zsidóság legkedveltebb találkozó helye

Pensiunea KATZ

BUCUREȘTI, Str. Căpitan Feraru No. 6.

Parter, în dosul Teatrului Regina Maria
Podul Senatului. TELEFON 5.43.05.

Megalakult az Erdélyi-Bánati Menekültügyi Bizottság Kolozsváron

Megirtuk, hogy az erdélyi ortodox és nyugati szertartású hitközségek központi szervei Kolozsváron az erdélyrészi menekültügyi kérdés hathatós rendezésére és támogatására gyűlést tartottak, amelyen országos mozgalom megindítását határozták el. A mozgalom célja, hogy a két központi iroda irányítása és közreműködése mellett egyrészt a hitközségek, másrészt minden zsidó ember is hozzájáruljon pénzbeli adományaival az illető és átutazó honfoglalók támogatására. A nélkülözhető menekültek, akár uton vannak, akár pedig a constanta-i menekülttáborban, — nem várhatnak. Eppen ezért, az akciót azonnal beindították.

Vasárnap a két iroda irányítása mellett az országrészi mozgalom vezetésére pártközi bizottság alakult, amelyen ortodox részről Ullmann István nagyváradi, Citron Benjámín mediași, Reich József nagyváradi, Freund József szatmári és Weisz Gyula kolozsvári hitközségi elnökök, Rosner József irodai titkár, — míg a nyugati szertartású hitközségek részéről dr. Weinberger Mózes kolozsvári főrabbi, dr. Fischer József központi irodai elnök, Lakatos Aladár aradi, Nyiri Jenő temesvári és dr. Konrad Béla váradi hitközségi elnökök, Rózsa Mór a kolozsvári hitközség részéről, László Jenő a szociális ügyosztály vezetője és végül Lax Salvator, központi irodai titkár jelentek meg.

Az Erdélyi, Bánati Központi Menekültügyi Bizottság teljesen független az országrészi szociális bizottságtól és mint ilyen, a hitközségek központi szervének irányítása mellett indította meg áldásos működését.

— **Műhelyeket és közkonyhákat létesített a Joint Litvániaiban.** A Litvániaiban menekült lengyeországi zsidók segélyezésére az amerikai Joint közkonyhákat és műhelyeket létesített. A menekültek között óriási a nyomor. Rengeteg volt hivatalnok, író, orvos és zenész szorult a Joint támogatására. A Joint közkonyhák naponta az éhes férfiak, nők és gyermekek százai ostromolják meg.

Hét-ről-hét-re

Jeruzsálem. — Jeruzsálemi távirat szerint a Jewish Agency és a palesztinai kormány között tárgyalások folynak zsidó katonai egységek létesítésére vonatkozólag, amelyek angol parancsnokság alatt teljesítenének szolgálatot. A kormány állítólag még mindig kitart ama elgondolása mellett, hogy vegyes arab-zsidó egységeket szervezzen. — A palesztinai ortodox és töráhü intézmények vezetői elhatározták, hogy küldöttséget menesztenek Amerikába, hogy ott pénzügyi alapokat teremtsenek elő ezen intézmények fenntartására. A delegáció vezetői: dr. Isaac Herzog, Pelesztina askenáz főrabbija és rav. Amiel, Tel-Aviv főrabbija. — Dr. I. L. Magnes, a jeruzsálemi héber egyetem igazgatójának elnöke alatt ünneppélyesen megnyitották az új tanévét. Az ünnepeken a jisiv számos kimagasló egyénisége jelent meg. Magnes dr. hivatkozással a háborúra, kijelentette, hogy bár ő szélsőséges békebarát és mindenkor a háboru ellen foglalt állást, a jelenlegi háborútól egy igazabb és emberségesebb korszak beköszöntését várja. Fränkel professzor, az egyetem rektora kijelentette, hogy jóllehet, a jelenlegi körülmények igen sulyosak, az egyetem tovább folytatja terhodító munkáját az elkövetkezendő év folyamán.

Helsinki. — A különböző finn városok kiürítése sulyos kihatásokkal volt a finnországi zsidóság életére is. A helsinki zsidó elemi és középiskolát, valamint a wiborgi zsidó iskolát bezárták. Egy helsinki zsidó bizottság félmillió finnmarkát gyűjtött össze nemzetvédelmi célokra és átadta azt a hadügyminiszternek. Több nagy zsidó cég jelentős összegeket juttatott el közvetlenül a miniszteriumhoz. Finnország egész zsidó ifjúságát mozgósították és számos zsidó, közöttük külföldiek is, önkéntes szolgálatra jelentkeztek. A zsinagógákban könyörgő istentiszteletet tartottak a békéért és Finnország függetlenségéért.

London. — Dr. I. H. Herz, Anglia főrabbija, ünneppélyes keretek között beiktatta az új zsidó háborus segélyző-bizottságot. A bizottság elnöke Lionel de Rothschild, alelnöke Sir Robert Waley Cohen.

Kaunasz. — A vilnai zsidók Szovjet-Oroszországba átvándorlása egyre élénkebb formát ölt. Október vége óta több ezer zsidó ment át Oroszországba. Valószínűnek tartják, hogy erre való tekintettel az orosz hatóságok november hótól kezdődőleg lezárják a határt. A szovjet követség közölte, hogy a jövőben nem fogad el zsidóktól bevándorlási kéréseket. Ez az intézkedés mindaddig érvényben marad, amíg az orosz kormány nem rendelkezik másképpen.

Tel-Aviv. — Tekintettel arra, hogy az európai háboru jelentős áremelkedésekhez vezetett a palesztinai piacon, a telavivi városok kötelezték magukat, hogy munkásaik bérét felemeljék. A munkabérek a Jewish Agency statisztikai hivatala által ki számítandó megélhetési nivó alapján történik.

Budapest. — A budapesti városháza által kiadott évkönyv szerint az elmúlt év folyamán 4369 esetben kötöttek zsidók vegvesházasságot. A születések száma az 1937. évi 1707 születéssel szemben 1938-ban 1540-re esett. — Dr. Dávid Lovits, az ORT elnöke, ismertette a saító képviselői előtt azt a munkát, amelyet az ipari és mezőgazdasági átrétegződést támogató szervezet a lengyel zsidó menekültek érdekében végzett. Lovits kijelentette, hogy a budapesti ORT-bizottság 26 ezer dolláros évi költségvetéssel dolgozik. Ennek a költségvetésnek felét a magyar zsidók, felét a külföldiek fedezik. Stern Samu tanácsos, a pesti hitközség elnöke a magyar zsidóság nevében köszöntötte az ORT budapesti alakuló gyűlését.

Newyork. — Arthur Rubinstein és Jan Klepura, több más lengyel művész közreműködésével hangversenyt adtak a lengyelországi menekültek segélyakciója javára.

Berlin. — A litván kormány érintkezésbe lépett Berlinnel annak a több, mint ezer főnyi zsidónak az ügyében, akik jelenleg a német-litván határ között lévő „senki ország”-ban tartózkodnak. Ezeket a menekülteket sem Németország, sem Litvánia nem akarja befogadni és helyzetük annál kétségbeesettebbé vált, hogy most már az orosz hatóságok is véglegesen lezárták az utat az orosz okkupációs területek felé. Ha ezeknek a szerencsétleneknek az ügyében nem következik be sürgős rendezés, úgy az éhhalálnak és a fizikai pusztulásnak néznek elébe. A gyermekek nagyrésze az elszenvetett éhség és hideg következtében megbetegedett.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, OP. ADEA

December 25-én Temesváron tartják meg az erdélyi cionisták konferenciájukat

A belügyminiszterium engedélyezte az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség XVI. konferenciáját, amely december 24—25—26-án lesz megtartva Temesváron. Már több ízben kitűzték a konferenciát, azonban különböző akadályok miatt elmaradt. Éppen ideje, hogy Erdély cionistái összegyűljenek egy konferenciára, hogy az aktuális ügyeket letárgyalják. Vonatkozik ez a Zs. N. Szövetség belső kérdéseire, valamint a Palesztina építés és allija új metódusaira. Fontos és életbevágó kérdések ezek, amelyek már régen kinőttek a cionista szervezet kereteiből, mert ma már minden zsidó érzi, hogy Palesztina nem lehet számára közömbös és az a szerv sem, amely több, mint husz éve állt a vártán és hirdette a cionizmus lényegét és jövőjét.

Fontos problémája az erdélyi cionizmusnak is, hogy hol legyen ezután a Szövetség központja, mert úgy látszik, hogy Temesvár zsidó körei eláradtak a többéves intenzív munkában. Ennek bizonyítéka az is, hogy Reiter Károly, a jelenlegi elnök éppen néhány héttel ezelőtt szabadságolását kérte másirányú elfoglaltsága miatt. A konferencia fontosabb problémáira még visszatérünk.

— A REVIZIONISTÁK BELÉPNEK A JEWISH AGENCYBE? A palesztinai Haboker című napilap, amely tudvalevőleg igen közel áll a revizionistákhoz, azt írja, hogy a Jewish Agency megbízottai között egyfelől és az Aguda és a revizionisták megbízottai között tárgyalások folynak, hogy ez a két utóbbi csoport belépjen a cionista szervezetbe. A Haboker munkatársa tudni véli, hogy a revizionisták a Jewish Agency nemcionista részében foglalnának helyet és ha megállapodás jön létre, akkor a Jewish Agency vezetőségében két revizionista és egy agudista kapna helyet. E két csoport képviselője bizonyos hatáskörrel bírna a Jewish Agency vezetőségén belül. A Haboker hire igen nagy feltűnést keltett és alapos megerősítésre szorul.

— Négyszáz palesztinai cseh zsidó lépett be a cseh légióba. Négyszáz cseh származású palesztinai zsidó önként jelentkezett a cseh légióban való katonai szolgálatra. A palesztinai cseh zsidók ebbeli szándékukat a jeruzsálemi cseh konzulátuson jelentették be.

— HALÁLOZÁS. Sulyos csapás érte Spitzer Ármán, közbecsülésben álló nagyváradi kereskedőt, feleségének, szül. Rubinstein Lina, 58 éves korában történt tragikus elhunytával. Az általános szeretetek örvendő, jótékonyága révén ismert uriaszony halála osztatlan részvételt keltett. Gyászolják férjén kívül gyermekei: Ernő, Baby, Klári, Illy, testvérei: Rubinstein József jánosházai főrabbi, Rubinstein Vilmos és Sándor, Kirsch Henrikné és Goldstein Adolfné, továbbá kiterjedt rokonsága.

Szerkesztői üzenetek

Curtici hitközség. Hozzánk intézett beadványuk ügyében illetékes helyen a szükséges lépéseket megtettük.

Egy régi előfizető, Petrozsény. Hozzánk juttatott panaszai érdemi bevizsgálás alatt vannak.

H - U - M - D -

A ZSIDÓKÉRDÉS

Nagyon sok nem zsidónak olyan jól megy, hogy más problémája nincs is, csak az, hogy zsidó, ki nem zsidó.

Mikor az orosz proletárradalom két részre szakadt a nagy orosz haderő, egyik rész vörös lett, a másik fehér. Bolsevik és ellenforradalmárok.

Ezekben a napokban egy öreg zsidó börtönbe került az országon és szembetalálkozott fegyveres csapatokkal.

— Hé, — kiáltotta a csapat vezére — vagy, vörös, vagy fehér?

— Vörös vagyok.

Püff, nekiestek a zsidónak és jól elvették a szegény feltápaszkodott és tovább ment, gínt szembejött vele egy fegyveres csapat parancsnok megkérdezte:

— Hé, mi vagy, vörös, vagy fehér?

— Fehér vagyok.

Püff, nekiestek és alaposan elagyabugták. A szegény zsidó feltápaszkodott és tovább ment. Megint szembejött vele egy fegyveres csapat és a parancsnok megkérdezte:

— Hé, mi vagy, vörös, vagy fehér?

A szegény zsidó erre kétségbeesett és mondta:

— Mit kérdeztek? Csak üssetek.

Hát ez a zsidókérdés. Ne kérdezzétek, zsidó, ki nem zsidó, csak üssétek.

ANTISZEMITAK EGYMAS KÖZÖTT

Két százpercentes árja találkozik és természetesen a zsidókérdésről kezdenek beszélni. Azt mondja az egyik:

— Valamit mégis csak kellene csinálni ezekkel a zsidókkal.

— Igen, legjobb volna bedobni őket a rősbé.

— Ugyan már, hogy mondhatsz ilyet, lenne, ha huszonnégy óra alatt kikergetném mind.

Az első erre végignéz a másikon és méltósággal mondja:

— Te zsidóbérenc.

ISMERTETŐ JEL

Egy papucshős bócher elmegy a házhoz közelükhöz és így szól:

— Elvinnék valami csinos lányt. Miután állásom van, hozományt nem kérek, de viszem be kell vallanom valamit, Nekem tudni kell, hogy nagy dudorom van a lapockám felett. Szóval, ha jóvendőbelim tudna erről, nehozzam később szemrehányást tegyen nekem.

Másnap bemutat neki a sadchen egy csinos lányt:

— Látja, ez éppen megfelelő lesz magának?

— Na és mit szól a dudorhoz?

— Azt mondja, hogy pompás dolog, alább könnyebben meg fogja magát ismerni.

GYEREKSZAJ

Jankl megint rosszul viselkedik és a mamája rebélt:

— Jankl, te olyan rossz vagy, hogy a szomszédok is viszel.

Jankl erre trechül a mamája elé áll és így szól:

— Igen én, mindig csak én, hát a fogóhura az semmi?

JÓ ÉS ROSSZ TULAJDONSÁG

Kleinéknál szide volt és ezen megjárta a rabbi is. Klein nagyon megtisztelve érte magát és nagy örömeben megkérdezte:

— Rebbe, hogy izlik a kávé?

— Tudod — mondta a rabbi — mindig dolognak megvan a maga jó és rossz oldala. Te kávédnak is van egy jó és egy rossz tulajdonsága.

— Na, erre kíváncsi vagyok, rabbi.

— Hát én megmondom neked. A jó tulajdonsága az, hogy nincs benne Franck cikória, a rossz tulajdonsága az, hogy nincs benne...

EMIGRACIÓBAN

Egy erdélyi emigráns megérkezik Abesszóniába és rögtön megszólít egy bennszülöttet:

— Mondja, hol van itt a sóhivatal?

— Az mire kell?

— Hátha panaszodni akarok...